270596

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

17 май, жума, 1996 йил

Сотувда эркин нархда. № 97 (1350)

МАМЛАКАТИМИЗ МАНФААТИ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 16 май куни МДҲга аъзо давлатлар раҳбарларининг навбатдаги учрашувида қатнашиш учун Москвага жўнаб кетди.

Россия Федерациясининг пойтахтида бўлиб ўтадиган ушбу олий даражадаги учрашув ва унда мамлакатимиз раҳбарининг қатнашиши, умуман, МДҲ доирасидаги ҳамкорлик ҳақида мулоҳаза юритишдан аввал, муҳим бир масалага тўхталиб ўтиш лозим. Маълумки, яқинда айрим Собиқ Иттифоқ республикаларининг «интеграцияни тезлаштириш» борасида қўйган қадамлари, яъни, Россия—Беларус ҳамда Россия, Беларус, Қозоғистон, Қирғизистон ўртасида имзоланган шартномаларга мамлакатимиз раҳбарияти ва халқимиз ўзининг муносабатини билдирди. Равшанки, мазкур учрашувда «Интеграцияпарварлик» ғоялари яна бош кўтарадими, деган савол туғилиши табиий. Қолаверса, МДҲ доирасидаги ҳамкорлик энди биз учун қандай манфаат келтиради, у қай йўсинда ривожланади?

— Ўзбекистон бундай шартномаларнинг ҳеч бирига қўшилмади ва бундан кейин ҳам қўшилмайди, — деди Президент Ислом Каримов аэропортда журналистлар билан суҳбатда. — Аввало, ушбу шартномалар туб моҳияти билан мустақил давлатлар устидан сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий ва ҳарбий устқурма тузишга, қисқаси, яна марказдан бошқариш тизимини барпо этишга қаратилган. Бу марказ тепасида кимлар туриши аён. Шу нуқтаи назардан, бундай тузилмалар бизга мутлақ тўғри келмайди.

Масаланинг иккинчи жиҳатига тўхталган Президент Ислом Каримов, Ўзбекистон дунёнинг ҳар қандай давлати билан энг аввало ватанимиз манфаатини кўзлаган ҳолда муносабат ўрнатиши, ҳамкорлик қилишини таъкидлади. Бундай хайрли ишлар учун эса марказдан изн сўрайдиган, уларнинг хоҳишига қараб иш тутадиган тузилмага кириш давлатимиз манфаатига тамомила зиддир. Шунингдек, бундай марказ ҳарбий масалада ҳам ўз йўриғига тортади, истасанг-истамасанг кимларгадир қарши туришга ундайди. Бундай сиёсий йўйинларда иштирок этиш Ўзбекистоннинг тинчликсевар сиёсатига мос эмас.

Лекин Ўзбекистон Собиқ Иттифоқ ҳудудидаги мустақил давлатларларнинг ҳеч бири билан алоқаларини сусайтиргани йўқ. Узоқ йиллар давомида иқтисодий, маданий ва бошқа соҳаларда мустаҳкам алоқада бўлиб келган бу республикалар билан ҳам икки томонлама, ҳам минтақавий ҳамкорликни давом эттириш, янада ривожлантириш мамлакатимиз учун фойдали экани шубҳасиз. Шу боис, МДҲ доирасида ҳамкорлик қилиш, хўжалик алоқаларини тиклашга хизмат қиладиган бу хил кенгашларда иштирок этиш бизнинг бурчимиздир, деди Президент Ислом Каримов.

Тошкент аэропортида мамлакатимиз раҳбарини Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси С. Сафоев, Тошкент шаҳри ҳокими К. Тўлаганов кузатиб қолди.

(ЎзА).

ҲАМКОРЛИК ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАНАДИ

Тошкентдаги Халқлар дўстлиги саройида 16 май куни мудофаа саноатини конверсиялаш бўйича Ўзбекистон-Америка қўмитасининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисни қўмита раислари — Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ўткир Султонов ҳамда АҚШ савдо вазири ўринбосари Бэрри Картер бошқарди.

Унда мудофаа саноатини фуқаро ишлаб чиқариш саноатига айлантириш, жумладан, Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси билан Америка компаниялари ўртасида ҳамкорликни йўлга қўйиш, фазони биргаликда тадқиқ этиш, нефть ва газни қайта ишлаш, қазилма бойликларни ўзлаштириш ҳамда бошқа соҳалардаги алоқаларни янада ривожлантириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Шунингдек, мажлис иштирокчилари АҚШнинг савдо ва тараққиёт бўйича агентлиги Ўзбекистондаги конверсия бўйича тадқиқотларни рағбатлантириш учун ажратган 100 миллион АҚШ доллари миқдоридаги маблағни ўзлаштириш масаласини ҳам кўриб чиқдилар. Мазкур маблағ Ўзбекистонда хусусий секторни ривожлантириш учун сарфланади.

Музокаралар якунида Бош вазир Ўткир Султонов ва АҚШ савдо вазири ўринбосари Бэрри Картер мудофаа саноатини конверсиялаш бўйича Ўзбекистон-Америка қўмитасининг вазифалари тўғрисидаги низомни имзоладилар.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари К. Раҳимов иштирок этди.

Мажлисда Америка Қўшма Штатларининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Стенли Туэмлер Эскудеро ҳозир бўлди.

(ЎзА)

• Долзарб мавзу

БАЛКИ ЭНДИ ЎША МАШҲУР «ҚУРАМА ГУРУЧ»ЛАРИ ТИКЛАНАР?

ОҲАНГАРОН қадимдан дончилик ва чорвачиликка ихтисослашган воҳалардан бири бўлиб келган. Арпа, буғдой, тариқ, қўноқ, маккажўхори, мош ва бошқа донлар билан бирга шоличилик ҳам етакчи тармоқ ҳисобланган. Яқин ўтмишгина эмас, балки эрамиздан аввалги асрларда, хусусан бу ерда Банокат ва Тункент давлатлари мавжуд бўлган пайтлардаёқ одамлар Оҳангарон дарёсининг соҳилларига шоли экиб, мўл ҳосил етиштирганликлари ҳақида тарихий манбалар гувоҳлик беради. Жумладан, олимлар Ю. Буряков, М.Массон ва бошқаларнинг илмий-тадқиқотларида Оҳангарондаги қадимий аждодларимиз ҳам шоличилик билан фаол шуғулланганликлари, турли археологик қазилмалар чоғида деҳқончилик билан бир қаторда шоличиликка оид манбалар ҳам топилгани далиллар билан баён этилади.

ШОЛИЧИЛИК 1960 йилларгача ҳам туманда анча сердаромад соҳа бўлиб келган. Бу ернинг табиий-иқлим шароити, ерларининг серсувлиги, ёзнинг иссиқ келиши, куздаги мўътадил ҳаво шоличилик учун қулай имкониятлар яратади. Чунки бетиним оқиб турган Оҳангарон дарёси ва унинг соҳилларидаги унумли ерлар шоли етиштириш учун асосий замин ҳисобланади. Оҳангаронда узоқ вақт қизил шоли — «Қурама гуручи» деб аталган шоли етиштирилиб, ундан муттасил мўл ҳосил олинганини кекса деҳқонлар ҳали ҳам ҳавас билан гапириб юрадилар. Қурама гуручи ёки Телов гуручи деб номланган ва халқ ўртасида жуда эътибор қозонган шолилар, шунингдек, анча тезпишар, ҳосилдорликда қизил шолидан қолишмайдиган «арпа шоли», «оқ шоли» навларидан ҳам юқори ҳосил олинган.

Бизга берилган аниқ маълумотларга қараганда, туманда 50-йилларда шоличилик устивор соҳа бўлган. Айни пайтда ҳосилдорлик ҳам анча юқори бўлган. Жумладан, қизил шолидан 50-60 центнердан, «арпа шоли» ва «оқ шоли»лардан 40-45 центнердан ҳосил кўтарилганлигини далиллар исботлайди. Бироқ кейинги пайтларда, Оҳангарон тумани атрофида йирик саноат корхоналарининг, бинобарин ишчилар, шаҳар аҳолисининг кўпайиб, уларни сабзавот, полиз ва боғдорчилик маҳсулотлари билан таъминлаш масаласи кўндаланг қўйилгандан сўнг, яъни 60-йиллардан кейин шоличилик аста-секин инқирозга юз тута бошлади.

Фикримизнинг исботи учун қуйидаги рақамларни келтирамиз: 1957 йилда 1246 гектар шоли майдонидан ўртача 55 центнердан ҳосил кўтарилган. 1961 йилга келиб эса шолипоя 319 гектарга: ҳосилдорлик 32 центнерга тушиб қолган. Охирги марта 1976 йили 10 гектар ерга шоли экилган, ҳосилдорлик, 19,5 центнер бўлган. Ниҳоят, 1995 йили 146 гектар ерга экилиб, 23,4 центнердан ҳосил олинди.

Шу рақамларнинг ўзиёқ туманда шоличиликнинг тобора пасайиб, айрим йиллари эса томомила режадан олиб ташланганини кўрсатади. Бироқ айрим деҳқонлар, хусусан, қорахитойлик Абдуроҳат Қодиров,

Жамол Файзиев, Турсунбой Нишонов, Бахтиёр Йўлдошев, шунингдек, айрим теловлик деҳқонлар томорқаларига шоли экишни канда қилмадилар ва ўз эҳтиёжларига етадиган миқдорда ҳосил олиб келдилар.

— Хўжалигимиз бир неча йилдан бери ўз эҳтиёжи учун шоли экади, — дейди «Оҳангарон» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси Шунқор Умирзоқов. — Ўтган йили 15 гектардан кўпроқ майдонга экиб, ўртача 55 центнердан хирмон кўтардик. Бу йил эса шолипояларни яна 7 гектарга кенгайтирамиз.

Раиснинг таъкидлашича, хўжалик ўтган йилдан бошлаб республика шоличилик илмий-тадқиқот институти билан алоқа боғлади. У хўжаликка «Авангард», «Лазур», «Аланга» навларини таклиф этди. Бу навлар бошқа маҳаллий навларга нисбатан анча ҳосилдор. Лекин анча кеч пишади, гуручи бироз бўшроқ, майда. Айниқса, жувозда туйиш пайтида оқ-шоққа кўпроқ чиқиб кетади. Ўтган йилдан бошлаб институт раҳбарлари «Мустақиллик» деган янги навни ҳам таклиф этишганди, хўжалик экиб кўрди. Бу нав ўша машҳур «Қурама гуручи» шолисига ўхшайди. Унинг гуручи Фарғона водийсида кенг тарқалган девзира гуручларидан ҳам йирик, ҳосилдорлиги юқори, ҳар бир бошоқда 38-42 граммдан ҳосил бўлади. Ҳар қандай обҳаво шароитида ҳам ётиб қолмайди. Бошқа навларга нисбатан 15-20 кун аввал пишиб етилади. Айтишларича, «Мустақиллик» нав гуручининг жаҳон бозорида бир килоси 2 доллар турар экан. Хўжалик бу йил асосан шу навни экишни режалаштириб қўйган. Чунки илғор шоликор Ғулом Ҳаққулов ўтган йили шу навни экиб, 62 центнердан, Ғулом Йўлдошев эса 56 центнердан ҳосил кўтарди.

Дарвоқе, имконият ва шароит етарли бўлишига қарамай, туман бўйича ўртача ҳосилдорлик нега паст? Ўтган йили жами 145 гектар шолипоянинг ҳар гектаридан 23,4 центнердан ҳосил кўтарилди. «Ғаллақудуқ» давлат хўжалигида 20,3 центнердан, «Ўзбекистон» ширкат жамоасида 16 центнердан, Собир Раҳимов номли ҳиссадорлик жамиятида 22,2 центнердан ошмади. «Оҳангарон» ҳиссадорлик жамиятида бир центнер шолининг таннархи 3 сўм 22 тийинга тушган бўлса, «Ғаллақудуқ»да 12 сўм, «Ўзбекистон»да 16 сўм, Собир Раҳимовда 9 сўм 12 тийинданга тўғри келди. Аксарият хўжаликларда эса шоли пишмай, кўк гуруч бўлиб қолаётир. Бунинг сабаблари нимада?

— Аввало, шоли экиладиган майдонлар чуқур ҳайдалмайди, кўп майдонлар эса шоли ўриб олингандан сўнг шудгорланмай қолиб кетади, — дейди «Олмалиқ» ёрдамчи хўжалигининг шоли бригадири Абдуроҳат Қодиров. — Бунинг устига Оҳангаронда нимагадир шоли жуда кеч экилди. Аслида бу экин майдонлари куздаёқ сифатли шудгор қилиниши шарт. Агар унга ўз вақтида маҳаллий ўғитлар сепиб қўйилса яна яхши. Булардан ташқари кўпгина шолипоялар фақат булоқларнинг совуқ сувлари билан суғориладики, бу ҳам ҳосилнинг кеч пишиб етилишига сабаб бўлаётир. Шоли 9-10 май кунларгича экиб бўлинса, ҳосилни августнинг охирлари ёки сентябрь ойининг бошларида бемалол ўриб олиш имконияти туғилади.

Оҳангаронда шоли экиладиган майдонлар анчагина. Сув эса жуда сероб. Бир вақтлар тоғлик манзиллардаги «Оқтов», шунингдек, Қорабоғ қишлоғидаги хўжаликларнинг деҳқонлари ҳам ҳозирги «Ангрен», Собир Раҳимов номли, «Ўзбекистон» ва «Оҳангарон» хўжаликларининг ҳудудларида шоли экишган. Айниқса, «Оҳангарон» ҳиссадорлик жамиятининг Унгут қишлоғи жанубидаги майдонлар кўпдан бери шоли экилмай, қамишзору қирчинзорга айланиб ётгани кўпчиликни безовта қилмоқда. Оқча ва Алишер қишлоқлари, Тошариқ аҳоли пунктлари ҳудудларида бир неча юз гектарлаб собиқ шолипоя узоқ йиллардан бери экин экилмаганлиги сабабли тўқайзор ва қирчинзорларга айланиб кетган. Ҳолбуки, бу ерлар Оҳангарон водийсининг шоли етиштирадиган энг серҳосил ерлари ҳисобланарди.

Туманда шоличиликни ривожлантириш учун янги-янги ерлар очиш, шоличиликни экишдан тортиб то ўташу-янчишгача бўлган иш жараёнларини механизациялаштириш омилларини излаш керак, деб ўйлаймиз. Бундан буён ҳар бир хўжаликда шоличилик асосий тармоқлардан бирига айлантирилса айни муддао буларди.

Республика шоличилик илмий-тадқиқот институти ходимлари кўп йиллик изланишлардан сўнг серҳосил, эрта пишар шолиларнинг Оҳангарон тумани иқлимига ҳам мос келадиган «Мустақиллик» ва «Истиқлол» навларини яратганликлари қувончлидир. Бу эса ўша машҳур «Қурама гуруч»ларининг тиклангандигидан далолат беради. Энди гап уни кўплаб экиш ва самарали меҳнат қилган ҳолда ҳосилдорлигини оширишда қолган.

Мўмин ҚАЮМ,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

ТОШКЕНТДА ИЛК БОР НАМОЙИШ ЭТАДИ

Кеча «Ўзэкспомарказ»да «Шаржа Амирлигининг экспорт маҳсулотлари» кўргазмаси ташкил этилиши муносабати билан матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Кейинги йилларда Бирлашган Араб Амирликларининг Ўзбекистон билан товар айирбошлаш ҳажмини оширишга қизиқиш кучайди.

Шаржа Амирлиги савдо-саноат палатаси бош директорининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари Муборак Бўл Асвод Муборак бу кўргазма икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий алоқаларни ривожлантиришга хизмат қилишини таъкидлади. Бугун очиладиган кўргазмада амирликнинг халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган 20 дан зиёд етакчи фирма ва компаниялари қатнашади. Шуни ҳам таъкидлаш керакки, араб тадбиркорлари Тошкентда ўз маҳсулотларини илк бор намойиш қилади.

ҒОЛИБ ЖАНУБИЙ КОРЕЯГА БОРАДИ

Анъанага кўра, Тошкент шаҳридаги «Тикланиш» корейс жамияти шаҳар халқ таълими бошқармаси ва Корея Республикасининг Ўзбекистондаги маориф маркази билан ҳамкорликда мактабни тамомлаётган корейс миллатига мансуб ёшлар ўртасида ўзбек тили билимдонлиги бўйича кўрик-танлов ўтказди.

Унда пойтахтнинг тўққиз туманидан 100 нафар ўқувчи иштирок этди.

Кўрик ғолибларига қимматбаҳо совға ва пул мукофотлари берилди. Таня Нам Корея Республикасида бўладиган ёшлар фестивалига йўлланма олди. Кўрикда команда ҳисобида Шайхонтоҳур туманидаги 180-мактаб биринчи, Бектемир туманидаги 290 ва 291- мактаблар иккинчи ҳамда Ҳамза туманидаги 257-мактаб ўқувчилари учинчи ўринни эгаллади.

ЯНГИЛИКЛАР

КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

«Халқ сўзи» ва «ЎзА» мухбирлари хабар қиладилар

Қўзи Тўлаков номли жамоа хўжалиги деҳқонлари Ангор туманида биринчилардан бўлиб ғўзаларни озиқлантириб, ишлов беришга киришдилар. Улар бу йил 340 гектар майдонга деҳқончилик қилишаяпти. Бугунги кунда далаларда тўртта ишлов трактори унум билан ишлаяпти.

СУРАТДА: механизатор Бўри Бектошев.

И. Хўжаев олган сурат.

6,5 МИЛЛИОН ИЕНАЛИК ТИББИЁТ УСКУНАСИ ЮБОРИШДИ

Япония ҳукумати Ўзбекистон шифохоналари учун 6,5 миллион иеналик замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари юборган эди.

Беморларга ультратовуш ёрдамида ташхис қўйиш, сунъий нафас олдириш, жарроҳлик операциясидан кейин қўлланиладиган аппаратлар, шунингдек, юрак, буйрак касалликларини даволашда ишлатиладиган бу ускуналар Тошкент медицина педиатрия институти ва педиатрия илмий-текшириш институти клиникаларида ўрнатилди.

Тошкент медицина педиатрия институтининг 2-клиникасида мазкур ускуналардан фойдаланиш йўлга қўйилгани муносабати билан маросим бўлди. Унда олимлар, мутахассислар, талабалар ва жамоатчилик вакиллари қатнашди. Республика соғлиқни сақлаш вазири Ш. Каримов ва Япониянинг Ўзбекистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Укэру Магосаки маросимда сўзга чиқиб, иккала мамлакат ўртасидаги дўстлик, айниқса, тиббиёт соҳасида ҳамкорлик тобора ривожланиб бораётганини таъкидладилар.

БОБУР АВЛОДЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Бобурийлар сулоласи жамияти вакиллари Ўзбекистонга ташриф буюрди. Сафардан мақсад — Бобур авлодлари тарихини тиклаш борасида биргаликда ишлаш учун мамлакатимизнинг жамоат ташкилотлари билан алоқа ўрнатишдан иборат.

Республикамиз халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмаси билан бобурийлар сулоласи жамияти ўртасида ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланди. Бу битим иккала мамлакатнинг Бобурийлар сулоласи тарихини ўрганаётган олимлари иштирокида конференциялар, семинарлар ўтказишни, шу мавзуга доир материалларни тўплаш ва нашрга тайёрлашни кўзда тутади. Шунингдек, яқинда Андижонда барпо этилган Бобур жамғармаси билан доимий алоқаларни йўлга қўйиш, ўзаро маданият ва фан арбоблари делегацияларини айирбош қилиш ҳам режалаштирилган.

Конимех туманидаги «Сарибек» жамоа хўжалиги ҳудудида асосан, қорақалпоқ миллатига мансуб кишилар истиқомат қилишади. Буни инобатга олган туман халқ таълими бўлимининг саъй-ҳаракати билан Гагарин номли 5-ўрта мактабда қорақалпоқ синфлари очилди. Ушбу синфларда айни кунларда юз нафардан ортиқ ўқувчи ўз она тилларида дарс тинглашмоқда.

Алишер Навоий номидаги Самарқанд давлат университетида ташкил этилган жамғарма «Дорилфунун тараққиёт жамғармаси» деб номланди. Ёшлар ўртасида умуминсоний қадриятлар, миллий ифтихор ва миллий ғурур мафкурасини кенг тарғиб қилиш тадбирларини ўтказиш, ота-боболаримиздан мерос бўлиб келаётган анъаналар, меҳр-мурувват ва хайрия ишларида фаол иштирок этиш сингари мақсадлар янги жамғарманинг фаолият доирасига киради.

55 ЙИЛЛИК «СИР»ЛАР КАЛИТИ

Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти. Амириддин Бердимуродовнинг «Гўри Амир мақбараси» илмий-оммабоп рисоласини чоп этди.

Кўпчиликка маълумки, 1941 йилнинг июнь ойида махсус экспедиция Самарқанддаги Гўри Амир мақбарасида дафн этилган соҳибқирон Амир Темур, Мироншоҳ, Шоҳрух, Мирзо Улуғбек, Муҳаммад Султон даҳмалари ҳамда Бибихоним мақбарасидаги Бибихоним даҳмасини очган эди. Иккинчи жаҳон урушининг бошланиши туфайли экспедициянинг натижа ва хулосалари тўлалигича ёритилмай қолиб кетган эди. Китоб ўша экспедиция маълумотлари ва архив ҳужжатлари, шу билан бирга бошқа фотиҳлар ҳамда аждодларимизнинг дафн маросимлари ҳақида атрофлича маълумот беради.

Бу йил Фарғона ғаллакорлари ҳосилнинг асосий қисмини комбайнлар ёрдамида йиғиштириб олади. Вилоят «Агромашсервис» ҳиссадорлик бирлашмаси тизимидаги 700 дан ортиқ комбайн мавсумга шай қилиб қўйилди. Ҳисоб-китобларга қараганда, улардан уч сменада унумли фойдаланиш ўрим-йиғимни 23 иш кунида тугаллаш имконини беради. Шу мақсадда жойларда 52 та кўчма таъмирлаш бригадаси ташкил этилди. Далада ишловчилар учун барча маданий-маиший шароит яратилмоқда.

Кейинги пайтларда Хоразм вилояти мактабларида оддий бўр танқислиги ҳам сезила бошлагач, тадбиркор Собиржон Қутимов Урганч туманидаги биринчи қурилиш монтаж бошқармаси қошида ўзининг кичик корхонасини ташкил қилди.

Эндиликда бу кичик корхонада Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасидаги мактаблар учун етарли миқдорда — ҳар ойда 100 тоннадан ошиқ сифатли бўр тайёрланмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ИСТЕЪМОЛЧИЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

1-модда. Ушбу Қонунда қўлланиладиган асосий тушунчалар

Ушбу Қонунда қуйидаги тушунчалар қўлланилади:

истеъмолчи — фойда чиқариб олиш билан боғлиқ бўлмаган ҳолда шахсий истеъмол ёки хусусий хўжаликда фойдаланиш мақсадида товар сотиб олувчи, иш, хизматга буюртма берувчи ёхуд шу ниятда бўлган фуқаро (жисмоний шахс);

ишлаб чиқарувчи — истеъмолчига реализация қилиш учун товар ишлаб чиқарадиган корхона, ташкилот, муассаса ёки хусусий тадбиркор;

ижрочи — маиший хизмат, уй-жой-коммунал, таъмирлаш-қурилиш, транспорт хизмати ва хизмат кўрсатишнинг бошқа соҳаларида шартнома бўйича истеъмолчи учун ишлар бажарадиган ёки хизматлар кўрсатадиган корхона, ташкилот, муассаса ёки хусусий тадбиркор;

сотувчи — олди-сотди шартномаси бўйича истеъмолчига товар реализация қиладиган корхона, ташкилот, муассаса ёки хусусий тадбиркор;

шартнома — товарни олиш-сотишни амалга оширишда, ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатишда сифат, миқдор, муддат, нарх ва бошқа шартлар тўғрисида истеъмолчи билан сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) ўртасидаги оғзаки ёки ёзма келишув;

товар — ишлаб чиқарувчи фаолиятининг истеъмолчига шартнома бўйича сотиш учун мўлжаллаган маҳсули, шу жумладан, импорт маҳсулоти;

норматив ҳужжатлар — стандартлар, уларга тенглаштирилган бошқа ҳужжатлар (қурилиш нормалари ва қоидалари, дори-дармонлар хусусидаги давлат фармокопияси ҳамда муваққат фармокопия қоидалари ва бошқалар), техник шартлар, техник тавсифлар, рецептура ва товар (иш, хизмат) сифатига ва хавфсизлигига нисбатан белгиланган талабларни ўз ичига олувчи бошқа ҳужжатлар;

товар (иш, хизмат)нинг хавфсизлиги — товарни истеъмол қилиш, ундан фойдаланиш, уни сақлаш, ташиш ёки утилизация қилишнинг, шунингдек, иш ёки хизмат натижаларидан фойдаланишнинг одатдаги шароитларида истеъмолчининг ҳаёти, соғлиғи ёки мол-мулкига ва атроф-муҳитга зарар етказилиши эҳтимоли билан боғлиқ хавф-хатарнинг йўқлиги;

мувофиқлик сертификати — сертификатланган маҳсулотнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини тасдиқловчи ҳужжат;

товар (иш, хизмат)нинг нуқсони — товар (иш, хизмат)нинг норматив ҳужжатларнинг мажбурий талабларига, шартнома шартларига ёхуд товар (иш, хизмат)нинг сифатига одатда қўйиладиган талабларга номувофиқлиги;

товар (иш, хизмат)нинг жиддий нуқсони — товар (иш, хизмат)дан белгиланган мақсадда фойдаланиб бўлмайдиган қилиб қўядиган ёхуд бартараф этиш учун кўп меҳнат ва вақт сарфлаш талаб қиладиган камчилик;

кафолат муддати — товардан (хизматдан) фойдаланишнинг (ойлар ҳисобидаги) норматив муддати ёки товар (хизмат)нинг муайян вазифани (неча соатда, нечта иш жараёнида, қанча километр масофани босиб ўтиб ва ҳ.к) бажариш вақти тарзида белгиланган муддати бўлиб, бу муддат ичида ишлаб чиқарувчи (ижрочи), башарти товарни ишлатиш (хизматдан фойдаланиш) қоидаларига риоя этилган бўлса, товарнинг (хизматнинг) сифатига нисбатан норматив ҳужжатларда назарда тутилган талаблар бажарилишини кафолатлайди ва таъминлайди;

хизмат муддати — товардан фойдаланишнинг белгиланган муддати бўлиб, у тамом бўлгач, товарнинг техник ҳолатидан қатъий назар, ундан фойдаланиш тўхтатилиши лозим;

яроқлилик (сақлаш) муддати — муайян давр бўлиб, бу даврда товар фойдаланишга яроқли бўлади ва у тамом бўлгач, товар одамлар ҳаёти ҳамда соғлиғи учун хавф туғдириши мумкин;

касса чеки — товарнинг сотиб олинганлигини ёки иш (хизмат)нинг ҳақи тўланганлигини тасдиқлайдиган, товар (иш, хизмат)нинг баҳоси, ҳақ тўланган сана ва касса аппаратининг номери кўрсатилган ҳужжат;

товар чеки — товарнинг сотиб олинганлигини ёки иш (хизмат)нинг ҳақи тўланганлигини тасдиқловчи, товар (иш, хизмат)нинг баҳоси, ҳақ тўланган сана ҳамда сотувчининг номи ва жойлашган манзили ҳақидаги маълумот кўрсатилган ҳужжат.

2-модда. Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонундан ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Қорақалпоғистон Республикасида истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш Қорақалпоғистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

Қонун ҳужжатлари ушбу Қонунда белгиланган истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини чеклаб қўйиши, уларни ҳимоя қилишнинг кафолатларини камайтириши мумкин эмас.

3-модда. Халқаро шартномалар ва битимлар

Агар Ўзбекистон Республикаси иштирок этган халқаро шартнома ёки битимда истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома ёки битим қоидалари қўлланилади.

4-модда. Истеъмолчиларнинг асосий ҳуқуқлари

Истеъмолчилар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

товар (иш, хизмат) ҳақида, шунингдек, ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) ҳақида тўғри ва тўлиқ маълумот олиш;

товар (иш, хизмат)ни эркин танлаш ва унинг тегишли даражада сифатли бўлиши;

товар (иш, хизмат)нинг хавфсиз бўлиши;

ҳаёти, соғлиғи ва мол-мулки учун хавфли нуқсони бўлган товар (иш, хизмат), шунингдек, ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи)нинг ғайриқонуний ҳаракати (ҳаракатсизлиги) туфайли етказилган моддий зиён, маънавий зарарнинг тўлиқ ҳажмда қопланиши;

бузилган ҳуқуқлари ёки қонун билан муҳофаза этиладиган манфаатлари ҳимоя қилинишини сўраб судга, бошқа ваколатли давлат органларига мурожаат этиш;

истеъмолчиларнинг жамоат бирлашмаларини тузиш.

Истеъмолчиларнинг ижтимоий ҳимояга муҳтожлар тоифасига киритилган айрим гуруҳлари учун қонун ҳужжатлари билан савдо, маиший хизмат ва хизмат кўрсатишнинг бошқа турлари бўйича имтиёзлар ва афзалликлар белгиланиши мумкин.

5-модда. Ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи), савдо ва хизмат кўрсатиш қоидалари тўғрисидаги маълумот

Ишлаб чиқарувчи ўз корхонасининг номи ва жойлашган (юридик) манзили ҳақида истеъмолчини хабардор қилиши шарт. Бундай маълумот ишлаб чиқариш маркаси ёки товар белгисида кўрсатилган бўлиши ёхуд бошқа усулда тақдим этилиши лозим.

Сотувчи (ижрочи) ўз ташкилотининг фирма номи, унинг жойлашган (юридик) манзили ва иш тартибини истеъмолчига маълум қилиши шарт. Бундай маълумот лавҳада акс эттирилиши лозим.

Ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган маълумот савдо ва хизмат кўрсатиш муваққат бинолар, ярмаркалар, кўчма дўкончалар орқали амалга оширилган ёки савдо ва хизмат кўрсатиш сотувчи (ижрочи)нинг доимий жойлашган манзилидан ташқарида амалга оширилган бошқа ҳолларда ҳам истеъмолчилар эътиборига етказилиши керак.

Сотувчи (ижрочи) истеъмолчига товарлар савдоси, маиший ва бошқа турдаги хизмат кўрсатишнинг қоидалари тўғрисида тўлиқ маълумот бериши шарт.

6-модда. Товар (иш, хизмат)лар тўғрисидаги маълумот

Ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) истеъмолчига ўзи реализация қилаётган товар (иш, хизмат)лар ҳақида ўз вақтида зарур, тўғри ва тушунарли маълумот бериши шарт.

Товар (иш, хизмат) ҳақидаги маълумотда қуйидагилар кўрсатилиши шарт:

товар (иш, хизмат) мажбурий талабларига мувофиқ келиши шарт бўлган норматив ҳужжатнинг номи;

товар (иш, хизмат)нинг асосий истеъмол хусусиятлари, шу жумладан, ўзига хос хусусиятлари рўйхати;

баҳоси ва сотиб олиш шартлари;

айрим турдаги товарларнинг ишлаб чиқарилган санаси;

ишлаб чиқарувчи (ижрочи)нинг кафиллик мажбуриятлари;

товардан самарали ва хавфсиз фойдаланиш қоидалари ҳамда шартлари;

товарнинг хизмат (яроқлилик) муддати ва ушбу муддат тугаганидан кейин истеъмолчи нима ишлар қилиши зарурлиги, шунингдек, бундай ишларни бажармаслик натижасида келиб чиқиши мумкин бўлган оқибатлар тўғрисидаги маълумотлар;

ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи)нинг номи ва мулкчилик шакли, руйхатга олиш ва лицензия гувоҳномасининг номери;

ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи)нинг ҳамда улар истеъмолчидан даъво қабул қилишга ваколат берган, шунингдек, таъмирлаш ишларини бажарадиган ва техникавий хизмат кўрсатадиган корхоналарнинг манзиллари;

товарларни сақлаш, хавфсиз утилизация қилиш усуллари ҳамда қоидалари.

Сертификатланиши шарт бўлган товар ҳақида истеъмолчига унинг сертификатланганлиги тўғрисида маълумот тақдим этилиши лозим.

Товар (иш, хизмат) ҳақидаги зарур ахборотнинг йўқлиги бундай товар (иш, хизмат)ни реализация қилиш маълумот берилгунга қадар тегишли давлат бошқаруви органининг кўрсатмаси бўйича тўхтатиб турилишига сабаб бўлади.

7-модда. Товар (иш, хизмат) ҳақида нотўғри маълумот берилган тақдирда истеъмолчининг ҳуқуқлари

Агар товар (иш, хизмат) ҳақида нотўғри ёки етарли даражада тўлиқ бўлмаган маълумот берилганлиги:

зарур истеъмол хоссаларига эга бўлмаган товар (иш, хизмат) сотиб олинишига сабаб бўлса, истеъмолчи шартномани бекор қилишга ва ўзига етказилган зарарнинг қопланишини талаб қилишга ҳақлидир;

сотиб олинган товар (иш, хизмат)дан кўзланган мақсадда фойдалана олмасликка сабаб бўлса, истеъмолчи тегишли маълумот оқилона қисқа (кўпи билан уч кунлик) муддатда берилишини талаб қилишга ҳақлидир. Агар маълумот айтилган муддатда берилмаса, истеъмолчи шартномани бекор қилиб, зарарнинг қопланишини талаб қилишга ҳақлидир;

истеъмолчининг ҳаётига, соғлиғига ёхуд мол-мулкига зарар етказилишига сабаб бўлса, у ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) олдига қонун ҳужжатларида назарда тутилган талабларни қўйишга ҳақлидир.

Истеъмолчининг товар (иш, хизмат) ҳақидаги нотўғри ёки етарли даражада тўлиқ бўлмаган маълумот туфайли етказилган зарарни қоплаш тўғрисидаги талаблари сотиб олинган товар (иш, хизмат)нинг хоссалари ва жиҳатлари ҳақида истеъмолчи махсус билимга эга эмас деган тахминга асосланиб қараб чиқилади.

Нотўғри реклама оқибатида сотиб олинган товар (иш, хизмат) туфайли истеъмолчига етказилган зарар ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) томонидан тўлиқ ҳажмда қопланиши лозим.

8-модда. Истеъмолчининг савдо ва бошқа хизмат кўрсатиш турлари соҳасида шартнома тузиш ҳамда сотиб олинаётган товар (иш, хизмат) сифатини текшириш ҳуқуқи

Истеъмолчи шартнома тузиш йўли билан товарни (иш, хизмат)ни эркин сотиб олиш ҳуқуқига эга бўлиб, бу шартномага кўра сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) истеъмолчига муайян миқдордаги ва мақбул сифатли товарни мулк қилиб топшириш (иш бажариш, хизмат кўрсатиш) мажбуриятини, истеъмолчи эса, шартлашилган пулни тўлаш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар.

Нархнома билан қўйилган товарлар ҳамда товар (иш, хизмат)лар ҳақида келувчилар эътиборига ҳавола этиладиган маълумот тегишли шартномани тузиш учун таклиф деб ҳисобланади.

Томонлар ўртасида шартнома нарсаси, миқдор, нарх ва бошқа муҳим шартлар тўғрисида келишувга эришилса, истеъмолчи билан ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) ўртасида шартнома тузилган деб ҳисобланади.

Тузилган заҳоти бажариладиган шартнома, қоида тариқасида, оғзаки шаклда тузилади, қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган ҳоллар бундан мустасно. Тузилган вақтдан бошқа пайтда (олдиндан бериладиган буюртмалар бўйича, жўнатма савдода ва бошқа ҳолларда) бажариладиган шартнома ёзма шаклда тузилади.

Истеъмолчи сотиб олинган товар (иш, хизмат) сифатини, бутлигини, вазни ва нархини текшириш ҳуқуқига эга, сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) эса, назорат-ўлчов асбобларини, нархга доир ҳужжатларни тақдим этиши, товарни ишлатиб кўрсатиши, ундан хавфсиз ва тўғри фойдаланишни ўргатиши, зарурат бўлса, товарни экспертизага юбориши шарт.

9-модда. Олди-сотди шартномаларининг айрим турлари тўғрисидаги қоидалар

Олди-сотди шартномаларининг айрим турлари тўғрисидаги қоидалар, шунингдек, айрим турдаги товарларни сотиш қоидалари Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан тасдиқланади.

10-модда. Товар (иш, хизмат)лар учун ҳақ тўлаш шакли ҳамда тартиби

Товар (иш, хизмат)лар учун ҳақ тўлаш шакли ҳамда тартиби истеъмолчи билан сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) ўртасидаги келишувга биноан белгиланади. Товарларни кредитга сотиш Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан тасдиқланадиган товарларни кредитга сотиш қоидалари билан белгиланадиган тартибда амалга оширилади.

Олди-сотди амалга оширилганда истеъмолчига касса ёки товар чеки берилади. Товарни касса ёки товар чекини бермасдан сотиш тақиқланади.

11-модда. Ишлаб чиқарувчи (ижрочи)нинг кафиллик мажбуриятлари

Узоқ муддат фойдаланиладиган барча турдаги товарлар ва хизматларга ишлаб чиқарувчи (ижрочи) кафолат муддати белгилаши лозим. Кафолат муддати товар истеъмолчига сотилган ёки хизмат кўрсатилган кундан бошлаб ҳисобланади. Агар товар сотилган кунни аниқлашнинг имкони бўлмаса, бу муддат товар ишлаб чиқарилган кундан бошлаб ҳисобланади.

Ишлаб чиқарувчи (ижрочи) кафолат муддати мобайнида товар (хизмат)нинг, шу жумладан, бутловчи буюмларнинг нормал ишлашини (қўлланилишини, улардан фойдаланилишини) таъминлаши шарт.

Бутловчи буюмларнинг кафолат муддати, агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида белгиланмаган бўлса, асосий буюмнинг кафолат муддатидан кам бўлмаслиги лозим.

Кафолат муддати товар (хизмат)нинг паспортида ёки товарни сотиш ёхуд хизмат кўрсатиш пайтида товар билан биргаликда истеъмолчига бериладиган бошқа ҳужжатда кўрсатилади.

Ишлаб чиқарувчи товардан кафолат муддати ва хизмат муддати мобайнида фойдаланиш имкониятини таъминлаши, товарнинг таъмирланишини ва унга техник хизмат кўрсатилишини ташкил этиши, товарни ишлаб чиқариш муддати мобайнида ҳамда у ишлаб чиқаришдан олиб ташланганидан кейин товарнинг хизмат муддати мобайнида, бундай муддат бўлмаган тақдирда эса, товар ишлаб чиқаришдан олиб ташланган пайтдан эътиборан ўн йил мобайнида етарли ҳажмда ва турда эҳтиёт қисмлари ишлаб чиқариши ҳамда савдо ва таъмирлаш ташкилотларига етказиб бериши шарт.

Дори-дармон, озиқ-овқат ва маиший кимё товарларида улар ишлаб чиқарилган сана ва яроқлилик муддати ҳамда сақлаш шартлари кўрсатилган бўлиши лозим. Сотувчиларнинг яроқлилик муддати кўрсатилмаган ёки бу муддати ўтиб кетган товарларни қабул қилиши ва реализация қилиши ман этилади.

12-модда. Истеъмолчининг товар (иш, хизмат) хавфсиз бўлишига талаб қўйиш ҳуқуқи

Истеъмолчи ўзи сотиб олган товар (иш, хизмат) санитария-гигиена, шу жумладан, радиология, эпидемияга қарши талабларга ва амалдаги бошқа нормалар ҳамда қоидаларга риоя этган ҳолда ишлаб чиқарилган ёки бажарилган бўлишига ва унинг ҳаёти, соғлиғи, атроф-муҳит учун хавфсиз бўлишига, шунингдек, унинг мол-мулкига зарар етказмаслигига кафолат берилишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Товар (иш, хизмат)нинг истеъмолчилар ҳаёти, соғлиғи, мол-мулки ва атроф-муҳит учун хавфсиз бўлишига доир талаблар қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Ишлаб чиқарувчи (ижрочи) товар (иш, хизмат)нинг хизмат муддати ёки яроқлилик муддати мобайнида, агар бундай муддат белгиланмаган бўлса, товар истеъмолчига сотилган (иш бажарилган) кундан эътиборан ўн йил мобайнида унинг хавфсиз бўлишини таъминлаши шарт.

Истеъмолчиларнинг ҳаёти, соғлиғи, мол-мулки ҳамда атроф-муҳит учун хавф туғдирувчи товар ишлаб чиқарганлик (иш бажарганлик, хизмат кўрсатганлик) учун қонун ҳужжатларига мувофиқ:

ишлаб чиқарувчи (ижрочи);

норматив ҳужжатларни тасдиқлаган орган;

мувофиқлик сертификати берган орган;

соғлиқни сақлаш, табиатни муҳофаза қилиш, ветеринария хизмати органлари ёки хавфли товар (иш, хизмат)ни ишлаб чиқариш ёхуд реализация қилишга рухсат берган бошқа органлар жавобгар бўлади.

Товар (иш, хизмат)нинг хавфсиз бўлиши таъминланмаганлиги оқибатида истеъмолчининг ҳаёти, соғлиғи ёки мол-мулкига етказилган зарар ушбу Қонуннинг 20-моддасига мувофиқ қопланиши лозим.

Агар товар (иш, хизмат)дан хавфсиз фойдаланиш ёки уни шу тарзда ташиш ва сақлаш учун махсус қоидаларга риоя этиш зарур бўлса, ишлаб чиқарувчи (ижрочи) бундай қоидаларни ишлаб чиқиши, сотувчи (ижрочи) эса, уларни истеъмолчилар эътиборига етказиши шарт.

Агар товардан фойдаланиш, уни сақлаш, ташиш ёки утилизация қилиш, иш (хизмат) натижалари истеъмолчининг ҳаёти, соғлиғи, мол-мулкига ёки атроф-муҳитга зарар етказаётганлиги ёхуд зарар етказиши мумкинлиги аниқланса, ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) зарар келтирувчи сабаблар бартараф этилгунга қадар уларни ишлаб чиқаришни (бажаришни, уни реализация қилишни) дарҳол тўхтатиши, муомаладан чиқариш ва истеъмолчилардан қайтариб олиш чораларини кўриши шарт.

Зарарнинг сабабларини бартараф этиш мумкин бўлмаган тақдирда, ишлаб чиқарувчи (ижрочи) бундай товарни ишлаб чиқаришдан олиб ташлаши, ишни бажаришни ва хизмат кўрсатишни тўхтатиши шарт, шу билан бирга озиқ-овқат маҳсулоти сотувчи ёки ишлаб чиқарувчи томонидан албатта утилизация қилиниши керак. Бу мажбуриятлар ишлаб чиқарувчи (ижрочи) томонидан бажарилмаган тақдирда товарни ишлаб чиқаришдан олиб ташлаш, ишни бажаришни ва хизмат кўрсатишни тўхтатиб қўйиш, муомаладан чиқариш ва истеъмолчилардан қайтариб олиш товар (иш, хизмат)нинг хавфсиз бўлиши ва сифати устидан назорат қилувчи давлат бошқаруви органларининг кўрсатмаси билан амалга оширилади.

Истеъмолчининг ҳаёти, соғлиғи ва мол-мулкига ҳамда атроф-муҳит учун хавфли бўлган товарларнинг партияларини муомаладан чиқариш, ишларни бажаришни ва хизматлар кўрсатишни тақиқлаб қўйиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан белгиланади.

Товарни қайтариб олиш, ишни бажаришни ва хизмат кўрсатишни тақиқлаб қўйиш муносабати билан истеъмолчига етказилган зарар ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) томонидан тўлиқ ҳажмда қопланиши лозим.

Агар ишлаб чиқарувчи (сотувчи) хавфли хоссаларга эга бўлган товарни қайтариб олиш юзасидан барча зарур чораларини кўрган бўлса, у истеъмолчи мазкур товардан фойдаланишни давом эттираверишни туфайли етказилган зарар учун жавобгарликдан озод қилинади.

13-модда. Истеъмолчига нуқсонли товар сотилганда унинг ҳуқуқлари

Нуқсонли товар сотилганда истеъмолчи, агар бу ҳол шартнома тузиш пайтида айтиб ўтилмаган бўлса, ўз хоҳишига қараб қуйидагилардан бирини талаб қилишга ҳақли:

товарни айни шундай маркали (моделли, артикулли) мақбул сифатли товарга алмаштириб бериш;

товарни бошқа маркали (моделли, артикулли) шундай товарга алмаштириб, унинг харид нархини тегишинча қайта ҳисоб-китоб қилиш;

товарнинг нуқсонларини бепул бартараф этиш ёки истеъмолчининг ёхуд учинчи шахснинг нуқсонларни бартараф этишга қилган харажатларини қоплаш;

харид нархини нуқсонга мутаносиб равишда камайтириш;

шартномани бекор қилиб, кўрилган зарарни қоплаш.

Агар нуқсонлар:

товарнинг кафолат муддати ёхуд яроқлилик муддати мобайнида;

кафолат муддати ва яроқлилик муддати белгиланмаган товарлар бўйича олти ой мобайнида;

кўчмас мулк истеъмолчига ўтказилган кундан эътиборан икки йил мобайнида, агар шартномада бундан узоқроқ муддат назарда тутилмаган бўлса;

мавсумий товарлар учун Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан белгиланган муддат мобайнида аниқланган бўлса, истеъмолчи мазкур ҳуқуқларини рўёбга чиқариши мумкин.

Истеъмолчи ўзига сотилган, тўпламлар, гарнитурлар, комплектлар ва комплексларнинг мустақил таркибий қисми бўлган ва мустақил нархга эга бўлган буюмларда нуқсонлар борлигини аниқлаган тақдирда, бутун тўплам, гарнитур, комплект ва комплексга нисбатан ҳам, уларнинг нуқсонлари бор мустақил таркибий қисмларига нисбатан ҳам ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган талабларни қўйишга ҳақлидир.

Ушбу модданинг биринчи қисмида баён этилган талабларни истеъмолчи сотувчига қўяди.

Истеъмолчининг талаблари у касса ёки товар чекини, кафолат муддати белгиланган товарлар бўйича эса, тегишлича расмийлаштирилган техник паспорт ёки унинг ўрнини босувчи бошқа ҳужжатни тақдим этган тақдирда кўриб чиқилади.

Истеъмолчи техник паспортни йўқотиб қўйган тақдирда, уни қайта тиклаш қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

Товарда аниқланган нуқсонлар ишлаб чиқарувчи томонидан бартараф этилади. Ишлаб чиқарувчи билан сотувчининг ўзаро муносабатлари шартнома билан тартибга солинади.

14-модда. Нуқсонли товарни алмаштириб бериш тартиби

Истеъмолчи товарнинг ишлаб чиқарилишига, тузилишига, таркибига доир камчиликларни ёки бошқа нуқсонларни аниқлаган тақдирда сотувчи (ишлаб чиқарувчи) уни айни шундай маркали (моделли, артикулли) товарга етти кунлик муддатда, товар сифатини қўшимча равишда текшириш зарур бўлганида эса, истеъмолчи талаб қўйган пайтдан эътиборан йигирма кун ичида алмаштириб бериши шарт.

Айни шундай маркали (моделли, артикулли) товар бўлмаган тақдирда, истеъмолчининг алмаштириб бериш хусусидаги талаби даъво қилинган пайтдан эътиборан бир ой ичида қондирилиши керак. Чўл ва олис жойларда, товарлар вақти-вақти билан олиб бориладиган жойларда истеъмолчининг бундай талаби ушбу жойларга навбатдаги товар етказиб бериш учун кетадиган муддат ичида, лекин икки ойдан кечиктирмай қондирилиши лозим.

Ана шу муддатларнинг ўтказиб юборилган ҳар бир куни учун сотувчи (ишлаб чиқарувчи) истеъмолчига алмаштирилган товарни бериш билан бир вақтда товар баҳосининг бир фоизи миқдорида неустойка (пеня) тўлайди.

Истеъмолчининг розилиги билан сотувчи нуқсонли товарни бошқа маркали (моделли, артикулли) шундай товарга алмаштириб бериб, харид нархини тегишинча қайта ҳисоб-китоб қилиши шарт.

15-модда. Товар нуқсонларини бепул бартараф этиш тартиби

Товарда кафолат муддатида топилган нуқсонларни сотувчи истеъмолчи тегишли талаб қўйган пайтдан эътиборан йигирма кун ичида, ишлаб чиқарувчи эса, ўн кун ичида бепул бартараф этиши лозим.

Истеъмолчи кафолат муддати тугаганидан кейин товарнинг нуқсонларини бепул бартараф этиш тўғрисида ишлаб чиқарувчига талаб қўйишга ҳақли. Бундай талаб, башарти товарда ишлаб чиқарувчининг айби билан йўл қўйилган жиддий нуқсонлар аниқланган бўлса, белгиланган хизмат муддати мобайнида, агар хизмат муддати белгиланмаган бўлса, ўн йил мобайнида қўйилиши мумкин.

Узоқ муддат давомида фойдаланиладиган товарни таъмирлашга кетадиган вақтда фойдаланиб туриш учун истеъмолчининг талабига биноан нуқсонли товар қайтариб берилганидан кейин уч кун ичида унга айни шундай маркали (моделли, артикулли) товар бериб турилади (сотувчининг ҳисобидан унинг ўзи ёки вакили элтиб беради). Бунинг учун ишлаб чиқарувчи сотувчи билан биргаликда шартнома асосида товарларнинг алмашув фондини назарда тутишлари шарт. Мазкур талаблар татбиқ этилмайдиган узоқ муддат давомида фойдаланиладиган товарлар рўйхатини Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати белгилайди.

Товардаги нуқсонларни бартараф этиш хусусида талаб қўйилган тақдирда, ундан фойдаланишнинг кафолат муддати истеъмолчининг товардан фойдалана олмаган даврга тенг муддатга узайтирилади. Мазкур муддат истеъмолчи нуқсонларни бартараф этиш талаби билан мурожаат этган кундан эътиборан ҳисоблана бошлайди.

Сотувчи (ишлаб чиқарувчи) истеъмолчининг таъмирлашга кетадиган вақтда фойдаланиш учун шундай товарни бериб туриш ҳақидаги талабини бажариш кечиктирилган ҳар бир кун учун, шунингдек, нуқсонларни бартараф этишнинг шартномадан келиб чиқадиган муддатларидан ортиқ кечиктирилган ҳар бир кун учун товар нархининг бир фоизи миқдорида истеъмолчига неустойка (пеня) тўлайди.

16-модда. Истеъмолчининг нуқсонли товарнинг харид нархини нуқсонга мутаносиб равишда камайтиришни ёки шартномани бекор қилишни талаб қилиш ҳуқуқи

Агар сотувчи (ишлаб чиқарувчи) истеъмолчининг товарни алмаштириб бериш ёки ундаги нуқсонларни бартараф этиш ҳақидаги талабларини бажармаган бўлса, истеъмолчи товарнинг харид нархини нуқсонга мутаносиб равишда камайтиришни ёки шартномани бекор қилиб, етказилган зиён ва маънавий зарарни ушбу Қонуннинг 20 ва 22-моддаларига мувофиқ қоплашни талаб қилишга ҳақли.

17-модда. Истеъмолчига нуқсонли товар сотилган тақдирда у билан ҳисоб-китоб қилиш

Нуқсонли товар айни шундай маркали (моделли, артикулли) товарга алмаштириб берилган вақтда товарнинг нархи ўзгарган бўлса, қайта ҳисоб-китоб қилинмайди.

Нуқсонли товар бошқа маркали (моделли, артикулли) товарга алмаштириб берилаётганда, агар алмаштирилиши керак бўлган товар нархи унинг ўрнига берилаётган товар нархидан паст бўлса, истеъмолчи нархлардаги фарқни қўшимча равишда тўлаши лозим, алмаштирилиши керак бўлган товар нархи унинг ўрнига берилаётган товар нархидан юқори бўлса, истеъмолчига нархлардаги фарқ қайтарилади. Бундай ҳисоб-китоб чоғида алмаштирилиши керак бўлган товар нархи ошган тақдирда, унинг талаб қўйилган пайтдаги нархи, нархи пасайган тақдирда эса, харид қилинган пайтдаги нархи қўлланилади.

Шартнома бекор қилинаётганда товар нархи ошган бўлса, истеъмолчи билан ҳисоб-китоб товарнинг тегишли талаб қўйилган пайтдаги қийматига қараб, нархи пасайган тақдирда эса, харид қилинган пайтдаги қийматига қараб амалга оширилади.

Товар истеъмолчиларга кредитга сотилган бўлса, шартнома бекор қилинган тақдирда, пул суммаси товар қайтарилаётган пайтга қадар узилган кредит миқдорида қайтариб берилади, шунингдек, кредит берганлик ҳақи тўланади.

Ҳажми катта ёки вазни беш килограммдан зиёд товарни таъмирлаш, нархини тушириш, алмаштириш учун элтиш ва истеъмолчига қайтариб келтириб бериш сотувчининг (ишлаб чиқарувчининг) кучи билан ва унинг ҳисобидан амалга оширилади. Ушбу мажбурият бажарилмаган тақдирда товарни элтиш ва қайтариб олиб келиш истеъмолчи томонидан амалга оширилиши мумкин. Бунда истеъмолчининг товарни элтиш ва қайтариб олиб кетиш билан боғлиқ харажатларини сотувчи (ишлаб чиқарувчи) қоплаши шарт.

18-модда. Истеъмолчининг мақбул сифатли товарни алмаштириб олиш ҳуқуқи

Истеъмолчи мақбул сифатли ноозиқ-овқат товарини харид қилган кунидан эътиборан ўн кун ичида ушбу товар сотиб олинган жойдаги сотувчидан уни айни шундай товарга алмаштириб олишга, бундай товар сотувда бўлмаса, пулини қайтариб олишга ҳақли.

Алмаштириб олиш тартиби ва алмаштириб берилмайдиган товарлар рўйхати Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати тасдиқлайдиган қоидалар билан белгиланади.

19-модда. Ишни бажариш, хизмат кўрсатиш тўғрисидаги шартнома шартлари бузилган тақдирда истеъмолчининг ҳуқуқлари

Ижрочи айрим турдаги ишларни бажариш (хизматлар кўрсатиш) қоидаларида ёки шартномада белгиланган муддатда, ҳажмда ва сифатда ишни бажариши (хизмат кўрсатиши) шарт.

Ишни бажариш (хизмат кўрсатиш) муддати иш бажарилиши (хизмат кўрсатилиши) лозим бўлган санага (даврга), шунингдек, ижрочи ишни бажаришга (хизмат кўрсатишга) киришиши лозим бўлган санага (даврга) қараб белгиланиши мумкин. Агар иш бажариш, хизмат кўрсатиш шартномасининг амал қилиш муддати давомида қисмларга бўлиб-бўлиб адо этиладиган бўлса (вақтли матбуотни етказиб бериш, техник хизмат кўрсатиш ва бошқалар), ишлар бажариш (хизматлар кўрсатиш)нинг босқичма-босқич муддатлари (даврлари) назарда тутилиши керак.

Агар ижрочи шартномани ижро этишга ўз вақтида киришмаса ёки шартноманинг белгиланган муддатда бажарилмаслиги аён бўлиб қолса, истеъмолчи ишни бажариш, хизмат кўрсатиш тўғрисидаги шартномадан воз кечишга ва етказилган зарарнинг қопланишини талаб қилишга ҳақли.

Агар ижрочи шартнома шартларини иш (хизмат)ни ёмонлаштирган даражада жиддий бузган бўлса, ёхуд ишда (хизматда) бошқа жиддий нуқсонларга йўл қўйган бўлса, истеъмолчи ўз хоҳишига кўра нуқсонлар бепул бартараф этилишини, бажарилган иш (кўрсатилган хизмат) баҳоси нуқсонларга мутаносиб равишда камайтирилишини, худди шундай сифатли шу хилдаги материалдан бошқа буюм бепул тайёрлаб берилишини ёхуд ишнинг такроран бажарилишини ёинки шартнома бекор қилиниб, кўрилган зарар тўлиқ қопланишини талаб қилишга ҳақли.

Истеъмолчи ушбу модданинг тўртинчи қисмида кўрсатилган ҳуқуқларни:

ишни (хизматни) қабул қилиб олиш вақтида ёки унинг бажарилиши жараёнида нуқсонлар аниқланган тақдирда;

кафолат муддати давомида, кафолат муддати бўлмаган тақдирда эса, иш (хизмат) қабул қилиб олинган кундан эътиборан олти ой давомида;

иморат ёки бошқа кўчмас мулкда нуқсонлар аниқланган кундан эътиборан икки йил давомида рўёбга чиқариши мумкин.

Иш бажариш (хизмат кўрсатиш) жараёнида аниқланган нуқсонларни бартараф этиш муддатлари шартномада белгилаб қўйилади. Бажарилган иш (кўрсатилган хизмат)даги нуқсонлар, агар шартномада бирмунча қисқароқ муддат белгиланмаган бўлса, истеъмолчи талаб қилган кундан эътиборан йигирма кун ичида ижрочи томонидан бартараф этилиши керак. Нуқсонлар белгиланган муддатда бартараф этилмаган, шунингдек, иш бажаришни (хизмат кўрсатишни) бошлаш ва тугаллаш кечиктирилган тақдирда, ижрочи истеъмолчига ҳар бир кечиктирилган кун, соат (агар муддат соатларда белгиланган бўлса) учун иш (хизмат) қийматининг ёки буюртма қийматининг (агар унинг қиймати алоҳида белгиланмаган бўлса) бир фоизи миқдорида неустойка (пеня) тўлайди.

Истеъмолчи ундириб олган неустойка (пеня) суммаси иш бажариш (хизмат кўрсатиш)нинг алоҳида тури баҳосидан ёки буюртманинг умумий баҳосидан ортиқ бўлиши мумкин эмас.

Бажарилган ишдаги нуқсонларни бартараф этиш кечиктирилганлиги учун ижрочи тўлаган неустойка (пеня) қопланиши лозим бўлган зарар ҳисобига кирмайди.

Ижрочининг мажбуриятни умуман ёки лозим даражада бажармаганлик учун неустойка (пеня) тўлаши ва зарарни қоплаши уни мажбуриятни асл ҳолида бажаришдан озод этмайди.

Истеъмолчидан қабул қилиб олинган ашё (материал) йўқолган, ишдан чиққан, унга путур етган тақдирда ёки истеъмолчининг материалидан фойдаланиб бажарилган ишда жиддий нуқсонлар бўлса ёки у бузиб бажарилган тақдирда ижрочи истеъмолчига айнан ўхшаш сифатли ашёни қайтариши (ўзининг айнан ўхшаш сифатли материалидан иш бажариши ёки хизмат кўрсатиши), бунинг имконияти бўлмаган тақдирда эса, ашёнинг (материалнинг) талаб қўйилган пайтдаги қийматини икки баравар қилиб тўлаши шарт.

Ижрочи томонидан ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатиш учун қабул қилиб олинаётган ашё (материал) қиймати шартнома тузиш пайтида томонларнинг келишувига мувофиқ белгиланади.

Ишда (хизматда) жиддий нуқсонлар мавжуд бўлганида ёки шартнома талаблари жиддий бузилганида, шунингдек, ашё (материал) йўқолган, ишдан чиққан, унга путур етган тақдирда истеъмолчи билан ҳисоб-китоб ишнинг (хизматнинг) ёки материалнинг шартномани бекор қилиш пайтидаги ошган нархини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

Сифатсиз бажарилган иш (кўрсатилган хизмат) туфайли истеъмолчига етказилган зарар учун ижрочи ушбу қонуннинг 20, 22, 27, 29-моддаларига мувофиқ жавобгар бўлади.

Ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатиш тўғрисида тузилган шартномалар бўйича истеъмолчилар билан ижрочи ўртасидаги муносабатларнинг ўз моҳиятига кўра ушбу моддага мос келмайдиган хусусиятлари, шунингдек, шартномаларнинг умуман ёки лозим даражада ижро этилмаганлиги туфайли келиб чиқадиган оқибатлар бундай шартномаларнинг алоҳида турлари тўғрисида қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган қоидалар билан аниқланади.

20-модда. Товар (иш, хизмат)нинг нуқсонлари туфайли етказилган зарар учун мулкий жавобгарлик

Товар (иш, хизмат)нинг тузилишига, ишлаб чиқарилишига, таркибига боғлиқ бўлган ва бошқа нуқсонлари, шунингдек, истеъмолчининг ҳаёти, соғлиғи ёки мол-мулкининг хавфсизлигини таъмин эта олмайдиган материаллар, ускуналар, асбоб-анжомлар, мосламалар ёки бошқа воситалар қўлланилиши оқибатида истеъмолчининг ҳаётига, соғлиғи ёки мол-мулкига етказилган зарар сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) томонидан қопланиши лозим.

Сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) билан шартнома муносабатларига киришган-киришмаганидан қатъи назар, ҳар қандай истеъмолчи товар (иш, хизмат)нинг нуқсони туфайли етказилган зарар қопланишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

Истеъмолчининг ҳаёти, соғлиғи ёки мол-мулкига етказилган зарар, агар у норматив ҳужжатларда назарда тутилган товарнинг хизмат (яроқлилик) муддати мобайнида, бундай муддат белгиланмаган тақдирда эса, товар ишлаб чиқарилган (иш, хизмат қабул қилинган) пайтдан эътиборан ўн йил мобайнида юзага келган бўлса, қопланиши лозим.

Сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) зарар бартараф қилиб бўлмайдиган куч ёки фойдаланиш, сақлаш ёхуд ташишнинг белгиланган қоидалари истеъмолчи томонидан бузилиши туфайли етказилганлигини исботласа, у жавобгарликдан озод қилинади.

21-модда. Шартноманинг истеъмолчи ҳуқуқларини чеклаб қўядиган шартлари ҳақиқий эмаслиги

Шартноманинг истеъмолчи ҳуқуқларини чеклаб қўядиган ва қонун ҳужжатларига зид бўлган талаблари ҳақиқий эмас деб ҳисобланади. Агар уларни қўлланиш натижасида истеъмолчига зарар етказилган бўлса, бу зарар ишлаб чиқарувчи (сотувчи, ижрочи) томонидан қопланиши лозим.

Сотувчи (ижрочи) истеъмолчини ҳақ эвазига қўшимча товарлар сотиб олишга ёки қўшимча хизматлардан фойдаланишга қисташга ҳақли эмас.

22-модда. Маънавий зарар учун ҳақ тўлаш

Истеъмолчининг ҳуқуқлари бузилиши туфайли унга етказилган маънавий зарар учун уни етказган шахс, башарти у айбдор бўлса, ҳақ тўлаши лозим. Маънавий зарар учун тўланадиган ҳақ миқдорини суд белгилайди.

Маънавий зарар учун ҳақ тўлаш мулкий зиён ва истеъмолчи кўрган зарарнинг ўрни қопланишидан қатъи назар, амалга оширилади.

23-модда. Истеъмолчилар ҳуқуқларининг давлат томонидан ҳимоя қилинишини таъминлаш

Давлат истеъмолчиларнинг товар (иш, хизмат) сотиб олиш ва ундан фойдаланиш чоғидаги ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатлари ҳимоя қилинишини кафолатлайди.

Истеъмолчиларнинг ҳуқуқлари давлат томонидан ҳимоя қилинишини давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари, шунингдек, судлар таъминлайдилар.

Қуйидагилар истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун махсус ваколат берилган давлат органларидир: монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга вакил қилинган орган; Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон Давлат стандартлаш, метрология ва сертификация маркази (бундан буён матнда «Ўздавстандарт» деб юритилади); Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги; Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси; Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси; истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини ўз ваколатлари доирасида назорат қилувчи бошқа давлат бошқаруви органлари.

24-модда. Маҳаллий ҳокимият органлари томонидан истеъмолчилар ҳуқуқларининг ҳимоя қилиниши

Истеъмолчилар ҳуқуқлари ҳимоя қилиниши учун маҳаллий ҳокимият органлари:

истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги қонун ҳужжатлари бажарилишини ташкил этадилар;

истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ваколати берилган давлат органлари ва истеъмолчиларнинг жамоат бирлашмалари билан ҳамкорлик қиладилар;

истеъмолчиларнинг шикоятлари, аризалари ва таклифларини кўриб чиқадилар;

истеъмолчиларнинг (истеъмолчилар номуайян доирасининг) ҳуқуқларини ҳимоя қилиб судларга мурожаат этадилар;

ўз ҳуқуқлари доирасида бошқа ваколатларни ҳам амалга оширадилар.

25-модда. Монополияга қарши фаолиятни амалга оширувчи органнинг ваколатлари

Монополияга қарши фаолиятни амалга оширувчи орган ва унинг маҳаллий органлари истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида:

истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга оширадилар;

истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини қўллаш масалалари юзасидан расмий тушунтиришлар берадилар:

истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини бузаётган камчиликларни бартараф этиш тўғрисида ишлаб чиқарувчиларга (ижрочиларга, сотувчиларга) кўрсатмалар йўллайдилар;

истеъмолчиларнинг (истеъмолчилар номуайян доирасининг) ҳуқуқларини ҳимоя қилиб, судга мурожаат этишга ҳақлидир;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга оширадилар.

26-модда. Товарлар (ишлар, хизматлар) хавфсиз бўлишини ва уларнинг сифатини назорат қилувчи давлат бошқаруви органларининг ваколатлари

Товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлишини ва уларнинг сифатини таъминлаш мақсадида «Ўздавстандарт», Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ҳамда товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлиши ва сифати устидан назоратни амалга оширувчи бошқа давлат бошқарув органлари ўз ваколатлари доирасида:

товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлишига ва уларнинг сифатига доир мажбурий талабларни белгилайдилар ҳамда бу талабларга риоя этилиши устидан назоратни амалга оширадилар;

товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлишига ва уларнинг сифатига доир талаблар бузилишини бартараф этиш, паст сифатли товарларни ишлаб чиқаришдан олиб ташлаш, чиқариш ва реализация қилишни тўхтатиш (ишлар бажарилишини, хизматлар кўрсатилишини тўхтатиш), уларни истеъмолчилардан қайтариб олиш тўғрисида ишлаб чиқарувчиларга (ижрочиларга, сотувчиларга) кўрсатмалар йўллайдилар, шунингдек, бу ҳақда истеъмолчиларни хабардор қиладилар;

ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи)лар товарлар (ишлар, хизматлар) хавфсиз бўлиши ва уларнинг сифатига доир талабларни бузганлари тақдирда уларнинг устидан судларда даъво қўзғатадилар.

Товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлиши ва уларнинг сифати устидан назоратни амалга оширувчи давлат бошқаруви органлари фаолиятини Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати мувофиқлаштириб боради.

27-модда. Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгар бўлади.

Монополияга қарши фаолиятни амалга оширишга ваколатли орган ва унинг маҳаллий органлари, агар ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) истеъмолчилар ҳуқуқларининг бузилишини бартараф этиш тўғрисидаги кўрсатмаларни бажаришдан бўйин товласа ёки ўз вақтида бажармаса, унга жарима солишга ҳақли. «Ўздавстандарт» ва ушбу Қонун 26-моддасининг биринчи қисмида кўрсатилган давлат бошқарувининг бошқа органлари:

товарларни (ишларни, хизматларни) мажбурий сертификатлаш қоидалари ишлаб чиқарувчи (ижрочи) томонидан бузилса;

ўзларининг кўрсатмаларини ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) бажаришдан бўйин товласа, ўз вақтида ёки лозим даражада бажармаса;

норматив ҳужжат талабларига жавоб бермайдиган товар (иш, хизмат) туфайли истеъмолчиларга зарар етказилса, жарималар солишга ҳақлидир.

Жарима миқдори ва уни ундириш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади. Жарима сўзсиз ундириб олинади.

Ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи) давлат бошқаруви органининг кўрсатмасини тўлиқ ёки қисман ҳақиқий эмас деб топиш ёхуд жарима солиш ҳақидаги қарорни бекор қилиш ёки ўзгартириш тўғрисидаги ариза билан судга мурожаат этишга ҳақлидир.

Ариза бериш, агар суд кўрсатмаларнинг ёки жарима солиш ҳақидаги қарорнинг ижро этилишини тўхтатиб туриш тўғрисида ажрим чиқармаган бўлса, уни судда кўриб чиқиш даврида бу ҳужжатларнинг бажарилишини тўхтатиб қўймайди.

Товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлиши ҳақидаги талабларга жавоб бермайдиган товар (иш, хизмат)лар туфайли истеъмолчиларга зарар етказилса, товарлар (ишлар, хизматлар) хавфсиз бўлиши ва уларнинг сифати устидан назоратни амалга оширувчи давлат бошқаруви органларининг мансабдор шахслари қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

28-модда. Молиявий хизматлар соҳасида истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш

Молиявий хизматлар кўрсатадиган ижрочи ўзининг тугатилиши ёки банкрот бўлиши эҳтимолини назарда тутган ҳолда истеъмолчиларнинг талабларини қондириш мақсадида ўз жавобгарлигини суғурта қилдириши шарт.

Молиявий хизматлар ижрочиси истеъмолчига етказилган зарар учун ўзининг жавобгарлиги тўғрисида суғурта шартномаси борлиги ҳақида истеъмолчига ахборот бериши шарт.

29-модда. Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини суд орқали ҳимоя қилиш

Истеъмолчининг ҳуқуқлари бузилган тақдирда, у судга мурожаат қилишга ҳақлидир. Даъволар, агар қонунларда бошқача қоида белгиланмаган бўлса, жавобгар, истеъмолчи жойлашган ердаги ёки зарар етказилган жойдаги судга тақдим этилади.

Истеъмолчилар ўз ҳуқуқларининг бузилиши билан боғлиқ даъволар бўйича, шунингдек, товар (иш, хизмат)лар хавфсиз бўлиши ва уларнинг сифати устидан назоратни амалга оширувчи давлат органлари, истеъмолчиларнинг жамоат бирлашмалари истеъмолчининг (истеъмолчилар номуайян доирасининг) манфаатларини кўзлаб қўзғатиладиган даъволар бўйича давлат божи тўлашдан озод қилинадилар.

30-модда. Истеъмолчиларнинг жамоат бирлашмалари

Истеъмолчилар ўз ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида ихтиёрий равишда истеъмолчилар бирлашмаларини тузишлари мумкин.

Истеъмолчиларнинг бирлашмалари ўз фаолиятини қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширувчи жамоат бирлашмаларидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ,

Тошкент шаҳри,
1996 йил 26 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

«Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан эътиборан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси: қонунларни «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштиришга доир таклифларни Олий Мажлисга киритсин;

ҳукумат қарорларини «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштирсин, вазирликлар ва идоралар ушбу Қонунга зид келувчи ўз норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишларини ҳамда бекор қилишларини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси

Э. ХАЛИЛОВ,

Тошкент шаҳри,
1996 йил 26 апрель.

• *АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИ ТАНЛОВИГА*

ИБН ХАЛДУН МАКТУБ ЙЎЛЛАБ...

Амир Темур даври тарихига оид араб тилидаги манбалар бизнинг фанимизда ҳали етарли даражада ўрганилган эмас. Ибн Халдун, Ибн Дўқмоқ, Ибн ал-Фурот, Ал-Мақризий, Ибн Ҳажар, Ал-Айний, Ибн Арабшоҳ, Ас-Суютий, Ас-Саховий, Ибн Тағриберди, Ибн Ийёс каби XIV аср охири — XV асрда яшаб ижод этган Миср муаррихларининг кўп жилдли асарларида Амир Темурга тегишли маълумотлар кўплаб учрайди. Бу араб тарихчилари орасида нафақат Амир Темурга замондош, балки бевосита соҳибқирон билан мулоқотда бўлганлар бор. Шулар жумласига юқорида зикр қилинганларнинг деярли барчасига устоз ҳисобланган Абдураҳмон Ибн Халдун киради.

Замонанинг энг йирик мутафаккири сифатида эътироф этилган Ибн Халдун 1332-1406 йиллари яшаган. У ўз вақтида ҳозир «социология» (арабча — илм ал-ижтимоъ) деб аталадиган фанга оид дадил фикрларни ўртага ташлаган ва ҳақли равишда шу фаннинг асосчиларидан ҳисобланади. Бундан ташқари Ибн Халдун башарият тарихига биринчи бор асотир тафаккури билан эмас, балки илмий, объектив назар билан қараган энг забардаст тарихчидир.

Машҳур инглиз олими Арнольд Тойнби у ҳақида шундай деган эди: «Ибн Халдун онгида пайдо бўлган ва китобларида баён қилинган тарих фалсафаси бу, шак-шубҳасиз, қайси аср ёки қайси замонда бўлмасин, инсон зеҳни бунёд қилган энг буюк маҳсулдир». «Ибн Халдун барча асрларнинг энг буюк файласуф ва тарихчиларидан бири бўлиши билан бирга у Ислом келтириб чиқарган энг йирик файласуф ва тарихчи эди», — деб ёзади ўрта асрлар араб тарихи бўйича таниқли мутахассис Ф. Хитти.

1400 йилнинг охирида Амир Темур Дамашқ шаҳрини қамал қилиб турган пайтда Ибн Халдун соҳибқирон билан бир неча бор учрашди. Бу ҳақда XV асрда яшаган барча араб тарихчилари гувоҳлик берадилар. Аммо уларнинг ичида биз учун Ибн Халдун ўзи ёзиб қолдирган маълумот энг аҳамиятлидир. Ибн Халдуннинг 7 жилдли машҳур тарихий асари «Китоб ал-Ибар ва Дивон ал-Мубтада ва-л-Хабар фий айём ал-Араб ва-л-Ажам ва-л-Барбар ва ман Осараҳум мин завис Султон ал-Акбар» (Араблар, ажамлар, барбарлар ва уларга замондош буюк султоннинг аждодлари ҳақида ибратли китоб) деб аталади. Китоб уч қисмдан иборат бўлиб, «Муқаддима» деб ном олган биринчи қисмида (1-жилд) муаллиф асосан ўзининг умумий тарихга тааллуқли батамом янги фикрларини баён қилади. Иккинчи қисмда (2-5 жилдлар) араблар ва уларга қўшни халқларнинг қадимдан то муаллиф замонигача бўлган тарихи батафсил ёритилган. Учинчи қисм (6-7 жилдлар) Мағриб тарихи ва унинг туб аҳолиси—барбарларга бағишланган. «Китоб ал-Ибар»нинг охирги 7-жилдига илова қилиб, Ибн Халдун ўз таржимаи ҳолини қўшиб қўйган.

1951 йили Қоҳирада айнан шу қисм алоҳида китоб шаклида профессор ат-Танажий томонидан «Ат-Таъриф би ибн Халдун ва риҳлат-уҳу Ғарбан ва Шарқан» (Ибн Халдун билан танишув ва унинг Ғарб ва Шарқ бўйлаб саёҳати) номи билан нашр қилинди. Бу нашр Истанбулдаги «Оё Сўфия» ва «Аҳмад III» кутубхоналарида сақланаётган қўлёзма нусхалари асосида тайёрланган бўлиб, «Ат-Таъриф»нинг тўлиқ матнини ўз ичига олган. «Китоб ал-Ибар»нинг Булоқ (Қоҳира) ва бошқа кўпгина нашрларида воқеалар ҳижрий 797 йил (1394-1395 йил) бошида тўхтаган бўлса, мазкур қўлёзмалар ҳижрий 807 йил (1404 й) охиригача, яъни Амир Темур ва Ибн Халдун вафотидан бир неча ой олдинги вақтга тегишли маълумотлар билан тугайди. 1952 йили В. Фишель бу китобнинг бир қисмини инглиз тилига «Ибн Халдун ва Темур» номи билан таржима қилиб чиқарди.

Афсуски, Ат-Танажий Қоҳирадаги Миср миллий кутубхонасида сақланаётган «Тарих 109 М» шифрли қўлёзмадан фойдаланмаган. Ваҳоланки, бу нусха жуда яхши ҳолда бўлиб, энг муҳими муаллиф (Ибн Халдун) дастхатидан кўчирилган ва тузатилган матндан иборат. Биз шу қўлёзмадан Ибн Халдуннинг Амир Темур билан учрашувлари воқеаларини бевосита ўз ичига олган қисмини Мисрда хизмат сафарида бўлганимизда микрофильм ва фотонусха шаклида қўлга киритишга муваффақ бўлдик.

Ушбу қўлёзма хусусида қисқа қилиб айтганда, у жуда майда ҳарфлар билан, кўп ҳолларда ҳарф усти ва ҳарф ости нуқталарисиз ёзилган. Шу жиҳатдан матнни ўқиш бироз мураккаб кечди ва талайгина вақт талаб қилди. Аммо Ибн Халдун тилининг равонлиги, фикрларининг лўндалиги асарни ўзбек тилига таржима қилиш ишини енгиллаштирди. Таржима билан танишгач, ўқувчида изоҳ талаб қиладиган саволлар туғилиши мумкин. Шуларнинг баъзиларига олдиндан ойдинлик киритиш керак деб ўйлаймиз.

Ибн Халдун гувоҳлик беришича, Амир Темур у ҳақда қандайдир маълумотга эга бўлган, балки унинг асарларидан қай даражада бўлса ҳам воқиф бўлган. Ҳарқалай, соҳибқирон билан учрашувдан қайтган [illegible] ханбалия мазҳабининг қозиси Бурҳониддин ибн Муфлиҳ зудлик билан Ибн Халдунга Амир Темур уни суриштирганини етказади. Шундан сўнг Ибн Халдун олдида икки йўл бор эди: биринчиси — Миср султони ва унинг амирлари каби яширинча Дамашқдан Мисрга кўчиш, иккинчиси — Амир Темур қароргоҳига бориш. Ибн Халдун иккинчисини танлади. Шу пайтда Ибн Халдун 69 ёшда бўлиб, ўз ҳаётида кўплаб Мағриб, Андалус ва Мисрнинг ҳокимларини кўрган, уларнинг хизматида бўлган эди. Аммо бу сафар ҳаёти хавф остида бўлишига қарамай, амалдаги шаҳар деворидан арқонда осилиб тушиб, Амир Темур билан учрашишдан, Ибн Халдуннинг ўз сўзи билан айтганда, «бошқа чора йўқ эди». Биринчи сабаб инсонпарвар олим сифатида у эрта-индин батамом ҳимоясиз қолган Дамашқ аҳолисининг ҳоли не кечажагини яхши тасаввур қиларди. Шунинг учун у жонини фидо қилиб бўлса-да, Амир Темурдан шаҳар аҳолисига омонлик олишга қарор қилди ва бу олийжаноб мақсадига эришди. Бошқа, шахсий тусдаги мақсад ҳам йўқ эмас эди. Амир Темур Ибн Халдунни оҳанрабодек ўзига тортарди. Зеро, Ибн Халдуннинг «асабия» (ватанпарварлик руҳи) ҳақидаги назариясига кўра форслар ва араблар башарият тарихидаги етакчилик ролини ўтаб бўлганлар, энди раҳнамолик навбати турклар қўлида ва демак, шу нуқтаи назардан Амир Темур ўзининг тарихий миссиясини адо этаётган эди. Унда ҳатто Амир Темур хизматига ўтиш рағбати бор эди. Дарҳақиқат, шундай таклиф қилинди ва у миннатдорлик билан уни қабул қилди.

Биринчи учрашувдаёқ қизиқарли ва мазмунли суҳбат бўлиб ўтди. Шуни унутмаслик керакки, суҳбат юзма-юз, яккама-якка эмас, балки Амир Темурнинг кўп сонли яқинлари ва маслаҳатчилари иштирокида содир бўлди. Бу ўзига хос синов эди. Бемалол айтиш мумкинки, ҳар иккала сиймо ўзларини мартабаларига яраша тутишди.

Ибн Халдуннинг «соҳибқирон» тушунчаси хусусидаги фикрлари қизиқ. Унинг уқтиришича, Мағрибда ўнинчи Қирон (яъни юлдузлар бирикуви) юз бериши ва у билан бирга жаҳон ҳаётига таъсир ўтказа оладиган буюк шахс пайдо бўлиши кутилган. Шу мазмундаги бир неча ривоятларни зикр этиб, пировардида Ибн Халдун тахминан ҳижрий 740 йиллар арафасида кутилган соҳибқирон туғилгани ҳақида хабар тарқалганини айтади. Бу ҳақиқатан Амир Темур туғилган вақтга яқин келади.

Демак, соҳибқирон ҳаётлигидаёқ ҳамма ерда, хусусан узоқ Мағрибда асотирга айланган.

Суҳбат жараёнида Ибн Халдун «асабия (ватанпарварлик) да ер юзида ҳеч қайси ҳоким туркларникига тенг келолмайди: на Хусрав, на Қайсар (Юлий Цезарь), на Искандар (Макдуний) ва на Бухтанассар (Валтасар)», дейди. Шу аснода Амир Темур Бухтанассар-Валтасар улуғ подшолар сафида зикр қилинганига эътироз билдирди. Соҳибқирон бу масалада фақат Ибн Халдундагина эмас, умуман Ўрта аср араб тарихчилигидаги мавжуд чалкашликни сезди. Зеро, улар машҳур Янги Бобил подшоси Навуходоносар II билан шу сулоланинг охирги, иродасиз вакили Валтасарни адаштиради-лар. Таврот ривоятига кўра, Валтасар шунчалик ғафлатда бўлиб, маишатдан бўшамаганки, Аҳмонийлар Эроннинг подшоси Кир унинг саройига бостириб кириб, уни ўз қўли билан ўлдирган. Буни яхши билган Амир Темур Ат-Табарий далил қилиб келтирилганда ҳам ўз фикрида қолади.

Аббосий халифалар сулоласининг тақдири масаласида Амир Темур чинакам даҳо эканини кўрсатди. Гап шундаки, 1258 йили Хулагу Бағдодни эгаллаб, Аббосий (Бағдод) халифаларининг ҳукмига барҳам берганди. Уч йил ўтгач, 1261 йили Миср мамлуклари мўғил аскарларини Айн Жаллут жангида енгганларидан сўнг ўша вақтдаги Миср султони Байбарс Аббосий халифаларига мансуб бир шахсни Қоҳирада рамзий тахтга ўтказиб, шу сулолани давом эттирди. Кейинчалик 1517 йили усмонли турклар Мисрни босиб олгач, аббосий халифаларнинг сулоласи Истанбулга кўчирилдики, шу асосда халифалик Туркияда то у Мустафо Камол Отатурк томонидан 1924 йили расман бекор қилингунга қадар етиб келди.

Академик В. Бартольд ўзининг «Халиф и султан» номли асарида мамлук ва усмонли турк султонларини мавҳум сулолани сунъий равишда қўллаб келганлари учун қаттиқ танқид қилганди. Ибн Халдун ёзишига қараганда, худди шундай фурсат Амир Темур қўлида ҳам бўлган. Дамашқ шаҳри ичидаги қалъа таслим бўлгач, озод қилинганлар ичидан бир шахс Амир Темур ҳузурига келиб, ўзини Бағдодда ўтган Аббосий халифаларининг бевосита наслидан деб танитди ва ўша пайтда Қоҳирада ўтирган халифа Ал-Мутаваккилдан кўра ҳақлироқ меросхўр сифатида соҳибқирондан шу мансабга тайинлашни талаб қилди. Агар, фараз қилайлик, соҳибқирон уни ўзи билан Самарқандга олиб кетиб, Аббосий халифаларининг давомчиси деб эълон қилганда «Самарқанд халифалиги» то XX асргача етиб келиши муқаррар эди. Аммо Амир Темур бундай сохта обрўни, тўғрироғи, тарих олдида кулги бўлишни ўзига эп кўрмади ва жуда оқил чорани қўллади: фақиҳ ва қозиларни, жумладан, Ибн Халдунни чақиртириб, мазкур шахс билан баҳс уюштирди. Уларнинг фикрларини адолат тарозисига солгач, арзҳолчига шундай деди: «Фатво аҳли ва қозиларининг гапларини эшитдинг. Равшан бўлдики, мендан уни (халифаликни) талаб қилишга сенинг ҳаққинг йўқ экан».

Ниҳоят, Ибн Халдун Мисрга қайтгач, Мағриб ҳокимига, яъни ўзининг эски ҳомийсига мактуб йўллаб, Амир Темур билан мулоқотлари ҳақида ёзди. У бу пайтда соҳибқирон Самарқандга қайтиб кетганидан хабардор ва у тўғрисида қўрқмасдан эркин фикр билдириши, ҳатто қоралаши ҳам мумкин эди. Аммо Ибн Халдун ўз хатини қуйидаги сўзлар билан тугаллайди: «Ана шу малик Темур подшоларнинг сардори ва энг улуғидир. Баъзи одамлар уни илм билан боғлайдилар, бошқалар... унда сеҳргарлик аломатини кўрадилар. Буларнинг ҳаммаси унинг ҳақиқий таърифи олдида ҳеч нарса эмас...».

Аҳаджон ҲАСАНОВ,
тарих фанлари доктори

— **Ўзбекистон заминида 1966 йил зилзиласидан олдин ҳам шундай табиий офатлар содир бўлганми?**

— Қадимги қўлёзмалардан маълумки, IX аср ва XIII асрнинг бошларида кўҳна Урганч зилзила туфайли вайрон бўлган. XIX асрнинг бошларида эса Бухоро ҳамда Самарқандда қаттиқ зилзилалар юз берган. Шунингдек, ўша даврларда Қорақум ва Қизилқум майдонларида 26 та кучли ер қимирлаш содир бўлган. Марказий Қизилқум, Тўйтепа, Чорикчи, Ёриқбош, Улкан Ёриқбош каби жойларда кенглиги 1-5 метргача, узунлиги икки километрдан ортиқ, чуқурлиги эса 80 метр бўлган ер ёриқлари ўрганилган. Улар тарихда юз берган зилзилаларнинг асоратларидир. Бундан ташқари охирги 10-12 йил мобайнида Чимёнда 6,2 (1982 йил), Попда 5,4 (1984 йил), Қайроққумда 6,1 (1985 йил), Ҳумсонда 5,0 (1987 йил), Шамолдисойда 5,1 (1988 йил), Избосканда 6,5 (1992 йил) балли зилзилалар бўлган.

— **Зилзилаларнинг сабаблари нима деб ҳисоблайсиз?**

— Содда тилда тушунтирадиган бўлсак, ер қобиғидаги физик, химик, механик ўзгаришлар, яъни жинсларнинг бир турдан иккинчи турга ўтишида силкиниш содир бўлади. Унга қуёш системасидаги планеталар, шу билан бирга Ойнинг ҳам катта таъсири бор.

— **Зилзиларнинг вақтини, кувватини, қаерда содир бўлишини олдиндан айтиш мумкинми?**

— Бу жуда мураккаб ва кўп қиррали муаммодир. Чунки зилзила геофизик ҳодиса бўлибгина қолмай, балки геологик ҳодиса ҳамдир. Шу вақтгача геологик, тектоник, геоморфологик маълумотлар зилзилани олдиндан башорат қилишда кам қўлланилган. Башорат қилиш масаласини ечиш ҳақида бутун дунё олимлари бош қотирмоқда. Вақти келиб, илм-фан бундай ютуққа эришса ажабмас. Тарихда башорат масаласида қизиқ ҳолатлар содир бўлган. 1975 йили Хитойнинг Хай Чан шаҳрида зилзила бўлиши олдиндан башорат қилинган. Муҳофаза йўллари ишлаб чиқилиб, саноат корхоналари тўхтатилган. Аҳоли хавфсиз жойга кўчирилган. Лекин зилзила бўлмаган. Шунингдек, 1976 йили Хитойнинг Тянь-Шанида (Пекиндан шимолий шарқда) зилзила содир бўлиш вақти башорат қилинган. Хавфсизлик чоралари кўрилган. Лекин зилзила кўрсатилган муддатдан анча кейин содир бўлган. Натижада 200 мингдан ортиқ киши ҳалок бўлган. Саноат иншоотлари ва турар-жойлар вайронага айланган. Ўтган йили Япониянинг Хансю оролидаги Кобе шаҳрида содир бўлган 10 баллик зилзилани эсланг. Уни ҳам сейсмологлар олдиндан башорат қилолмадилар. Натижада шаҳар вайрон бўлди.

ЗИЛЗИЛА

Геология-минералогия фанлари доктори, республика сейсмалогия институти геодинамика лабораториясининг мудири А. ЁРМУҲАМЕДОВ билан мулоқот

Унинг ёнидаги Асаки шаҳри ҳам қаттиқ шикастланди. Ўтган йили Сахалинда ҳам 9—10 баллик зилзила бўлди. Кўп қурбонлар берилди. Демоқчиманки, зилзилани олдиндан аниқ башорат қилиш унинг хавфини, талофатларини чеклаш имконини берган бўларди.

Зилзиладан сақланишнинг йўллари бўлажак кучли зилзила ўчоқларининг жойини аниқлаш асосида сейсмик хариталар тузиш, зилзилага бардошли иморатлар, иншоотлар қуриш ва геологик, геофизик, геодезик кўрсаткичларни аниқлаб, зилзилалар кучини, жойини ва вақтини иложи борича аниқ башорат қилишдан иборат, деб ўйлайман.

— **Энди келажакдаги ишларингиз ҳақида гапирсангиз.**

— Ҳозирги кунда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ер ҳақидаги бўлимида илмий ишларни янгича ташкил этиш масалалари бўйича сезиларли юмушлар амалга оширилмоқда. 2010 йилгача мўлжалланган илмий тадқиқотлардан бири — Ўзбекистондаги табиий офатлар ва фалокатларнинг башорат харитасини олдиндан илмий асосда тузишдан иборат. Бу хаританинг тузилиши катта аҳамиятга эга. ЮНЕСКО, ЕСК, ИНКВА, КАПГ каби халқаро марказ ва ташкилотлар ҳам табиий офатлар муаммоси устида изланишлар олиб бораяпти. Лекин дунё бўйича мукаммал ютуқларга эришилган эмас.

МДҲ миқёсида зилзила бўладиган ҳудудлар 20 фоизни ташкил этади. Бу ерларда 50 миллионга яқин аҳоли истиқомат қилади.

Шу ўринда таъкидлаб ўтиш керакки, республикамизда айрим хўжалик иншоотлари ва шахсий қурилишларни олиб боришда сейсмик ҳолатлар инкор этиляпти. Бу ҳолатга барҳам берилмаса, у ачинарли натижаларга олиб келиши мумкин. Юқори қурилиш идоралари янги қурилиш нормативларини қонун асосида қайта ишлаб чиқишлари лозим, деб ўйлаймиз.

«Халқ сўзи» мухбири
Ойбек РАҲИМОВ
суҳбатлашди.

ЯНГИ БОЗОР ОЧИЛДИ

Хоразм вилояти Ҳазорасп туманидаги Янгибозор қишлоғи аҳли яна бир қулайликка эга бўлди. Қишлоқ марказида янги бозор очилди.

Бу ерда «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги маблағи ҳисобига дўконлар, кенг ва қулай савдо расталари, маданий-маиший хизмат шохобчалари бунёд этилди. Деҳқонлар ўзлари етиштирган маҳсулотни шу ерда бемалол сотадиган бўлди. Бозорнинг очилиши маросимида вилоят ҳокими И. Юсупов қатнашди.

Гулистон туманидаги «Ўзбекистон» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси миришкори Пардабой Бердимуродов 15 гектар ерга экКан буғдойнинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил олмоқчи.

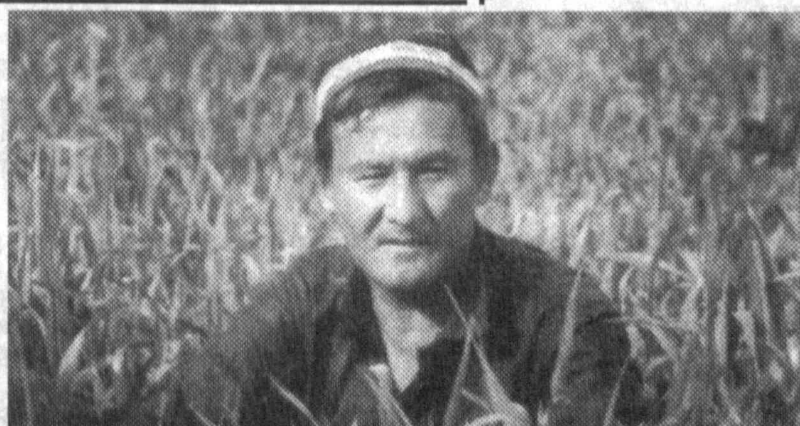

СУРАТДА:
П. БЕРДИМУРОДОВ.
Н. АЛМУРОДОВ
олган сурат.

• *Бизнинг шарҳ*

АЛОҚАЛАР ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАНАДИ

Бугун Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган мамлакат бошлиқларининг навбатдаги учрашуви бўлади.

Давлат раҳбарларининг вақти-вақти билан бундай учрашиб туришлари, турли минтақаларда яшовчи халқларда тинчлик ва ҳамкорликка ишонч, умидни кучайтиради.

Иқтисодий бўҳронлардан якка ҳолда чиқиб кетиш осон кечмайди. Президентимиз таъкидлаганидек, халқаро иқтисодий интеграция жараёнига қўшилмасдан тараққиёт йўлига тушиб олиш мумкин эмас. Биз, айниқса, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги турли тараққиёт босқичида бўлган мамлакатлар билан иқтисодий, савдо-сотиқ алоқалари ўрнатиб, турли соҳаларда ҳамкорлик қилиб келганмиз. Бу алоқаларнинг узилиши мустақил давлатлар ҳаётига таъсир этмай қолмайди. Ҳаёт иқтисодий хўжалик алоқаларини мустаҳкамлашни тақозо этмоқда.

Буюк бобомиз Соҳибқирон Амир Темур айтадилар: «Барча давлат ишларимизнинг тўққиз улушини кенгаш, тадбир, ва машварат, қолган бир улушини эса қилич билан бажо келтирдик. Қиличим ўткир бўлса-да, ўйлаб қинидан чиқардим, ширин сўз айтиб, ғанимнинг иймон топмоғига йўл очдим. Фикрлаш ва мушоҳада қобилияти қувваи ҳофизаси кучли инсон ҳар қандай мушкулу мушкулотни осон қилиш йўлини топа олади». Кенгашли тўй тарқамас, дейдилар-ку. Бу галги олий даражадаги учрашувда давлатлар ўртасида иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш асосий масалалардан бири бўлади.

Маълумки, учрашув Россиядаги Президент сайловлари арафасида ўтказилмоқда. Сайлов натижасида ким ва қандай кучлар ҳокимият тепасига келишига, ҳамдўстлик мамлакатлари бефарқ қарай олмайдилар. Биз ислоҳотларни изчил давом эттирадиган, соғлом демократик кучларнинг ҳокимиятни қўлда сақлашларидан манфаатдормиз.

Тўғри йўлдан тойилса, фақат Россиягина эмас, ҳамдўстлик мамлакатлари ҳам жиддий зарар кўради. Россияда кечаётган сайлов олди компанияси, баъзи президентликка номзодларнинг қуюшқондан чиққан баёнотлари, сиёсий найрангбозликлар, халқларни ҳушёр тортираяпти. Воқеаларни зийраклик билан кузатишга даъват этаяпти. Учрашув қатнашчиларининг Россияда Президентлик сайловлари олдидан Баёнот қабул қилишлари кутилмоқда.

Россия давлат Думасининг собиқ СССРни тиклашга оид қарорига аниқ муносабатни билдирганимиз ҳаммага аён. Яқинда бўлиб ўтган Олий Мажлис сессиясида ҳам бу ҳақда тегишли қарор қабул қилинди. Бу қадам мустақиллик ҳавосида тўйиб-тўйиб нафас олаётган халқимизнинг мулки Турон, амири Туркистон йўлбошчиси буюк Амир Темур набираларига хос қудратли жавобимиз бўлди.

Ҳур ва озод халқни ҳеч қандай куч орқага қайтара олмайди. Тарих инқирозга юз тутган, қулаган салтанатларнинг қайта тикланганлигини билмайди. Кўр ҳассасини бир мартагина йўқотади, озодликка чиққан эркин қуш ҳеч қачон қафасни қўмсамайди.

Москва учрашувида қатнашаётган давлат раҳбарлари Россия давлат Думаси қарори муносабати билан алоҳида ҳужжатни имзолашни режалаштирганлар. Музокараларда бошқа долзарб ва муҳим масалалар ҳам кўриб чиқилади. Олий даражадаги учрашув ва музокаралар тенг ҳуқуқли, мустақил давлатлар ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлашда янги уфқлар очиши шак-шубҳасиздир.

Анвар КАРИМОВ,
«Халқ сўзи»нинг сиёсий масалалар бўйича шарҳловчиси.

• *Ўзбекистон-Германия*

ҲАМКОРЛИКДАН ҲАММА ЮТАДИ

Республика Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитасида Германиянинг Кинбаум Дивелопмент СервиссГмбХ фирмаси мутахассислари ўзбек ишбилармонлари учун семинар ташкил этиш. Унда танглик жараёнини бошидан кечираётган корхоналарни бошқариш йўллари хусусида фикр алмашилди, сўзга чиққанлар корхоналарнинг бозор муносабатларига мослашиши ва харидоргир рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиши ишчи ўринларни тўла сақлаб қолишдан ташқари банкротликдан ҳам қутиб қолишини таъкидлашди. Мухбиримиз хорижий мутахассисларнинг айримлари ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашишини сўради:

З. МЕТЦЛЕР
немис техник ҳамкорлик кўрсатиш жамиятининг Ўзбекистондаги вакили:

— Ўзбекистонда ишлаётганимга 3,5 йилдан ошди. Бу борада татбиқ этилаётган лойиҳалар самара бераяпти. Ислоҳот туфайли кўп нарса ўзгарди. Буни хорижлик мутахассислар ҳам, шу ерлик ишбилармонлар ҳам тасдиқлашаяпти. Айниқса, ташқи иқтисодий алоқалардаги ўзгаришлар салмоқли ва сезиларлидир. Ҳозирги кунда ўзбек ишбилармонлари шўролар даврида қурилган корхоналарда тайёрланган маҳсулотлар пишиқ-пухта, бежирим эмаслиги туфайли жаҳон бозорида ўз харидорини тополмаганини яхши билишади. Ана шу корхоналарни тўла реконструкция қилишни тезлатиш ниятида кўпроқ хорижий сармоядорларни жалб қилиш лозим бўлади. Уларни топиш осон эмас. Сармоядор ҳам анойи бўлмайди. У аввало корхонанинг қуввати, бозордаги ҳолати, ишчи кучлари, сингари маълумотлар билан батафсил танишиб чиққач, қаноатланса, рози бўлади. Биз ана шундай юришларда ҳам ўзбек ишбилармонларига кўмаклашаяпмиз. Ҳозир Ўзбекистонда йирик корхоналар билан бир қаторда майда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган корхоналарни хусусийлаштиришда Европа мамлакатларида қўлланган айрим тажрибалари ҳам асқотаяпти. Бунинг аҳамиятли жойи шундаки, ишчи ўринлари сақлаб қолинган ҳолда маҳсулот ишлаб чиқариш сурати ошади, даромад ҳам шунга яраша бўлади.

[illegible]. СИМОН
Германиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси иқтисодий масалалар бўйича мутахассиси.

— Ўзбекистонда ислоҳотлар жараёни тезлашаётганидан, аввало, шу ердаги аҳоли манфаатдор. Техник ҳамкорлик доирасида Германия федерал ҳукумати татбиқ этаётган лойиҳаларни қувватлаш учун 3 миллион марка ажратди. Бу пул қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, мамлакат марказидаги аэропортни реконструкция қилиш сингари зарур юмушларга сарфланади. Ҳукуматимиз бу лойиҳаларнинг қандай бажарилаётганидан ҳам хабар[illegible]. Шу боис яқинда 20 нафар йирик мутахассис ва парламент делегацияси Ўзбекистонга келишади.

Семинар сўнгида «Кинбаум Дивелопмент Сервисс ГмбХ» фирмасининг етакчи мутахассиси Фон Тедд[illegible], молиявий ишлар бўйича мутахассис [illegible]рс Петцольерлар ҳам ўз тажрибалари билан ўртоқлашдилар. Улар Европа мамлакатларида бир қатор корхоналарни банкротликдан қандай сақлаб қолиш хусусида тўхталдилар. Ўзбекистонда ҳам ана шу тажрибалар наф келтиришини таъкидлашди.

И. Т[illegible]ЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АЖОЙИБ ОЛАМ SAMSUNG

World BEST

БУНИ ФАҚАТ ОРЗУ ҚИЛИШ МУМКИН!

"Самсунг-Электроникс" уч йиллик тадқиқотлардан сўнг жаҳонда энг ясси экранли 29-дюймли биотелевизор яратди. У ўта тиниқ тасвирга, овозга ва замонавий кўринишга эга.
Ажойиб тасвир - Сиз бир пайтнинг ўзида иккита сюжетни томоша қилаверасиз.
Тиниқ овоз - товушнинг сифати компакт-диска даражасида, овозни истаган сюжетга мослайверасиз: "Концерт", "Стадион", "Моно".
Замонавий, хушбичим, бошқа "SAMSUNG" телевизорларига нисбатан 30 фоиз ихчам.

SAMSUNG

Фирма дўконлари:

Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, "Бешёғоч" бозори, 2-дўкон	7(3712) 45-52-69
Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, "Олой" бозори	7(3712) 45-80-41
Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, "Чорсу" савдо маркази	7(3712) 45-52-69
Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, Хўжаев кўчаси	7(3712) 45-52-69
Кафолат-Файз	Тошкент, "Чорсу" бозори, Эскижўва кўч.	7(3712) 42-29-89
ТОУ Ко., ЛТД	Тошкент, Амир Темур кўчаси, 110	7(3712) 34-02-58
ТОУ Ко., ЛТД	Тошкент, "Чилонзор" савдо маркази	7(3712) 35-09-86

SAMSUNG Electronics компанияси Ўрта Осиё ва Қозоғистон бўйича дилерларни таклиф этади. Алматидаги омборидан бевосита етказиб берилади.
Самсунг Электроник Ко.
Алмати офиси, Алмати, Абилайхон, 81.

SAMSUNG ELECTRONICS

• Янги шеърлар

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон халқ шоири.

СЕНИ БАЛОЛАРДАН АСРАМОҚ УЧУН БЕРАЙ КЎЗЛАРИМНИ, КЎЗМУНЧОҚ ҚИЛСАНГ

КЎЗМУНЧОҚ

Мен эллик бешдаман,
Отам беш ёшда.
Бу ажиб ҳолатни чистон этгулик.
Менинг умрим кечар тупроқда, тошда.
Отамнинг довруғи кўкка етгулик.

Истиқлол бешиги, о, Ота макон,
Ҳар бир қадамингга садаға жонлар.
Лаҳзада куч йиғдинг Алпомишсимон,
Яловинг бўлолди мовий осмонлар.

Ерпарчин ётганда тилим-забоним,
Юксал, дединг менга, сайрагин, дединг.
Оёққа қалққанда Соҳибқироним,
Ёв босса, тиғингни қайрагин дединг.

Кўзингга сурт дединг, фаромуш бўлган
Табаррук, муқаддас мозорларимни.
Бир зотга айландим — толеи кулган,
Кетказдинг дилдаги озорларимни.

Ҳасад билан тўлган бу кўҳна очун
Сенга ҳам суқ билан тикилар, билсанг.
Сени балолардан асрамоқ учун
Берай кўзларимни, кўзмунчоқ қилсанг.

Энди эрк абадий йўлдошинг бўлгай,
Номинг бор жаҳонда — дўстпарвар, ҳотам.
Иймонли ҳар бир кас қўлдошинг бўлгай,
Эй, менинг беш ёшли Паҳлавон отам!

ХАЁЛ

Хаёлга берилма, биродар,
Қуш каби назар сол оламга.
Ўйламай меҳр қўй одамга,
Хаёлга берилма, биродар.

Хаёлга берилсанг мабодо,
Кўп нохуш нарсалар кўрингай.
Илоҳлар иблисдек сурингай,
Хаёлга берилсанг мабодо.

Хаёлга берилсанг ногаҳон
Кўрингай Фурқатдек тўғри ҳам.
Кўрингай шу номлик ўғри ҳам
Хаёлга берилсанг ногаҳон.

Хаёлга берилсанг, очилгай
Қаршингда бир гўзал сурати.
Айни чоғ алвасти сийрати
Хаёлга берилсанг, очилгай.

Хаёлинг алдайди эҳтимол,
Дунёда диёнат бор дея,
Дайди бир кучукни нор дея
Хаёлинг алдайди, эҳтимол.

Хаёлинг пуч бўлмас, иншоollоҳ,
Сен фақат фанони ўйласанг.
Сен фақат бақони ўйласанг,
Хаёлинг пуч бўмас, иншооллоҳ.

ТАФСИР

Тузумлар ўзгарса ҳам
Инсон ўзгармас экан.
Тизимлар ўзгарса ҳам
Инсон ўзгармас экан.
Жаҳолат даврида ҳам
Авлиё — авлиёдир.
Қафорат даврида ҳам
Анбиё — анбиёдир.
Балки даврон йўруғи
Аслан тўғри бўлгайдир.
Лекин минг бор дод дема,
Ўғри — ўғри бўлгайдир.
Ҳар қадамда бир масжид
Қурганинг билан, инсон.
Инсоф бермаса, ҳеч ким
Муслим бўлмас ҳеч қачон.
Кўпкарига кирганнинг
Ҳалоллик эрур дарди.
Лекин улар сафида
От сурар бир номарди.
Гоҳида садоқатли
Дўстларинг қолиб бир ён
Йўлин топиб, қўйнингга
Кириб олгайдир илон.
Мўмин деб атар ўзин
Гоҳ яхши ҳам, ёмон ҳам.
Қайси бири ҳақ эрур?
Ўзи билгайдир Эгам.
Тузумлар ўзгарса ҳам
Инсон ўзгармас экан.
Тизимлар ўзгарса ҳам
Инсон ўзгармас экан.
Шул боисдан Пайғамбар
Уммат ғамин еганлар.
Аллоҳдан бошқасига
Сиғинмагин деганлар.

ЭСКИ ЧОРИҚ

Олдингда турибди тўкин дастурхон,
Энди унут бўлган гўжанг — тариғинг.
Балки эсламассан, қайда бу замон
Ўша, судраб юрган эски чориғинг.

Тасмадан боғланган оддий пойабзал
Гарчи йўқсулликнинг мисоли эрур.
Билсанг, у мен учун минг дарсдан афзал,
Дунё ҳикматларин тимсоли эрур.

Бир куни қутулиб зулмат — соядан
Омад нарвонида кўтаргайсан қад.
Лекин бу омонат пиллапоядан
Балки йиқитгайдир сени ҳам ҳасад.

Шунда ташлаб қочар не-не дўст, ёрон,
Ахир улар учун сўнган ёруғинг.
Оғзи қулоғига етганча шодон,
Сени кутиб олар ўшал чориғинг.

МАҚТАНЧОҚЛАР

Бир куни йиғилди учта мақтанчоқ,
Ҳар ким ўз ютуғин сўйлай бошлади.
Энг юксак маррани забт этган қай чоқ?
Бошларин қашлашиб ўйлай бошлади.

Биринчиси деди: — Мен айтсам агар,
Омад деган нарса дунёда бор-да!
Ҳали аҳолиси бундан бехабар,
Улкан бир шаҳарни ютдим қиморда.

Иккинчиси деди: — Муродга етдим,
Не-не зукколарнинг олдим ақлини.
Куппа-кундуз куни ўмариб кетдим
Машҳур бир шоирнинг қалам ҳақини.

Учинчиси деди: — Асли мен ғолиб,
Жасорат барқ урар қилган ишимда.
Қайси кун кўрпага бурканиб олиб,
Бошлиғимни сўкдим боплаб... ичимда!

ИККИ КАЛАМУШ

Каламушлар, каламушлик иши қолиб,
Талашарди уясидан чиқиб олиб.

Мен адирнинг бу ёғидан, дерди бири,
Мен адирнинг у ёғидан, дерди бири.

Иккиси ҳам қўймади ҳеч кериларин,
Бир кун овчи шилиб кетди териларин.

Айтганларим ҳикмат эмас, масал эмас,
Ҳар кимга ҳам ёқадиган асал эмас.

Очиқ гап шул: ажратмангиз ерингизни,
Токи шилиб кетмасинлар терингизни.

ОҚ ТУЛПОР

(ҳазил)

Бир оғайним от берувди, чополмадим,
Кўпкарининг йўриғин ҳеч тополмадим.
Бу тулпордан менга қандай наф бўлади?
Қази қилсам олам-жаҳон гап бўлади.
Уят бўлар энди уни қайтиб берсам,
Отга емиш йўқлигини айтиб берсам.
Мен яхшиси оқ тулпорни миниб олай,
Йўрғалатиб, хаёл суриб, тиниб олай.
Шеър ёзайин эгарига қоғоз қўйиб,
Сўнг элимга ўқиб берай тўйиб-тўйиб.
Кечиргайсиз, ҳазил эрур гапнинг бари,
Отимга ҳам етар шеърнинг ганорари.

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ КАТТА ТЕАТРДА
24 МАЙ КУНИ
СОАТ 18.00 ДА
ХАЛҚ АРТИСТИ, ДАВЛАТ МУКОФОТИ СОВРИНДОРИ, ПРОФЕССОР

БЕРНОРА ҚОРИЕВАНИНГ
ЮБИЛЕЙ КЕЧАСИ БЎЛИБ ЎТАДИ.
Касса соат 9.30 дан 19.00 гача ишлайди.
Тел.: 33-90-81.

"Би-Эл-Моторс" қўшма корхонаси
таклиф қилади:

BI-EL-MOTORS

- электродвигателлар:
  - 3 фазали 4АМ80 типидаги;
  - 1 фазали 4АМАТ80 типидаги;
  - центрофуга аппаратлари ва кир ювиш машиналарига мўлжалланган ДАО, ДАСМ типидаги;
- 150, 200, 300, 400 мм ҳажмдаги ВТ-9 асбоцемент қувурлари;
- ЭЦВ типидаги кўчма насослар;
- дераза ва дўкон пештахтасига мўлжалланган ва шунингдек, пардоз берилган ойналар;
- автомобиллар учун радиатор ва иситгичлар.

Жаноб тадбиркорлар, шошилинг!
Биздаги нархлар энг арзон.
Тел.: (3712) 48-29-42, 48-28-74.
Факс: (3712) 48-19-20.

ҲАФТАЛИК «БУЮК ИПАК ЙЎЛИ» ЛОТЕРЕЯСИ ЕТТИНЧИ ТИРАЖИНИНГ ЎЙИН НАТИЖАСИ

БИРИНЧИ МУКОФОТ N343,34 разряд, 17 серияли билетга тушди.

Ютуқ миқдори 5059 сўмни ташкил этди.

ИККИНЧИ МУКОФОТ N343,34 разрядли билетга тушди.

Ютуқ миқдори 133 сўмни ташкил этди.

УЧИНЧИ МУКОФОТ сўнгги сони 4 серияси 17 ва разряди 01 бўлган билетларга тушди.

Ютуқ миқдори 225 сўмни ташкил этди.

Ютуқли билтлар бўйича пул мукофотларини Ўзбекистон Республикаси Халқ банкининг барча бўлимларидан олишингиз мумкин.

Кейинги тираж 22 майда ўтказилади.

Тошкент Давлат аграр университети 1995-96 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг ҳамма ўқув юртларига тест синовлари асосида кириш учун 1996 йил 1 июлдан бошлаб 2 ойлик ва 1 июлдан — 1 ойлик кундузги пуллик тайёрлов курсига тингловчиларни қабул қилади. Курс математика, физика, химия, биология, ўзбек тили, чет тили бўйича тест синовлари орқали имтиҳон топширишга тайёрлайди.

Тингловчилар ётоқхона билан таъминланади.

Ҳужжатлар икки ойлик курс учун 1996 йилнинг 31 майгача, бир ойлик курс учун 29 июнгача қабул қилинади.

Қуйидаги ҳужжатларни топширишлари шарт:

1. Ректор номига ариза. 2. Ўрта мактабни тугатганлиги ҳақида аттестатнинг асл нусхаси. 3. 086-У шаклидаги тиббий маълумотнома. 4. 3х4 ўлчамли 4 дона фотосурат.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент — 700140, ТошДАУ (19,83,96,15,129,165,167,491 — автобуслар ва 15,29,49,53 маршрут «Тошкент Давлат аграр университети» бекати).

Маълумот учун телефон: 63-75-07

• Долзарб мавзу

XIX АСРГАЧА ОШКОР ЭТИЛМАГАН КАШФИЁТ

ҚАНД ЛАВЛАГИ ўзига хос тарихга эга экин. Уни бундан 200 йил муқаддам германиялик кимёгар А.Марграфт кашф этганди. Ўшанда — биринчи марта лавлаги илдизидан қанд кристалларини ажратиб олганди.

Аммо бу кашфиёт XIX аср бошларигача ошкор этилмай келинди. Маргрaфтнинг шогирди Франс Карл Архарднинг кенг кўламли изланишларидан кейингина қанд лавлагидан росмана қанд олиш мумкинлиги исботланди. Биринчи қанд заводи Францияда очилиб, тез орада бутун Европага тарқалди.

БУГУНГИ кунда аҳоли жон бошига бир йилда дунё бўйича 21-23 килодан қанд тўғри келаяпти. Унга бўлган талаб эса йилдан-йилга ошиб бормоқда. Ҳозирги кунда жаҳон бозорида асосий қанд ишлаб чиқарувчи давлатлар ўртасида қизғин рақобат авж олмоқда.

Ўзбекистон шароитида қанд лавлаги етиштириш муаммоси ҳам бугун нақадар долзарб эканлигини назарда тутадиган бўлсак, уни пахта ва ғалла билан алмашлаб экишни йўлга қўйиш зарурлиги ойдинлашади.

Лавлаги шўрга энг чидамли экинлардан бўлиб, илдиз мевали ўсимликлар орасида шу сифати бўйича биринчи ўринда туради. Биргина мисол, Голландияда қишлоқ хўжалик экинлари асосан польдерларда, яъни денгиздан «тортиб олинган» ерларда парваришланади. Иккинчи жаҳон уруши даврида тўғонлари портлатилиши натижасида бу ерлар сув тагида қолиб кетади. Бунинг оқибатлари тугатилгач, фақатгина қанд лавлаги шўрланишдан энг кам зарарланганлиги маълум бўлади.

Олимларнинг илмий тадқиқотлари шуни кўрсатадики, гектарига 30 тонна ҳосил берадиган қанд лавлаги ўз барглари билан ҳар гектар ерни 2,1 дан 3,75 центнергача хлордан тозалайди. Тупроқ шўрланишининг асосий «гуноҳкори» хлор эканлигини назарда тутсак, қанд лавлагининг нафақат шираси, балки ўзи ҳам кони фойда эканлигини англаймиз. Ўзбекистоннинг шўрхок ерларида қанд лавлаги экишни йўлга қўйиш бизнингча ўша хўжаликларга ҳар тарафлама кони фойда бўлади.

Маълумки, уруғчилик қишлоқ хўжалигининг энг сердаромад соҳаси ҳисобланади. Ўзбекистоннинг табиий иқлим шароити қанд лавлаги уруғини жўн усулда, яъни кўчат ўтказиб юрмасдан етиштиришга жуда мос. Бу услуб қанд лавлаги уруғчилигидаги кўп меҳнат талаб қиладиган жараёнларни (ҳосилни ковлаб олиш, йиғиштириш, қишга сақлаш, саралаш ва баҳорда қайта ўтказишни) осонлаштиради.

Табиийки, технологик жараёнлар ҳам 130 дан 90 гача камаяди. Уруғ таннархи жуда арзонга тушади. Ҳозирги кунда кўпгина МДҲ мамлакатларида, жумладан, Россия, Украина ва Белоруссияда шундай уруғларга талаб катта. Республикамизда Самарқанд қишлоқ хўжалик институти олимлари Е.Горелов, Б.Файзиев ва бошқалар шу муаммо бўйича катта изланишлар олиб бордилар. Бизнингча, шу изланишларни давлат хўжаликларида кенг кўламда жорий этиш хўжаликларнинг иқтисодий аҳволини яхшилашда яна бир омил бўлиб хизмат қилади.

Қанд лавлагининг ўзидан гектарига 50 тоннадан ҳосил олинса, баргининг ҳосилдорлиги 40 тоннагача етади. Бундан ташқари қанд лавлаги қайта ишлагандан кейин жом ва меласса олинади, бу маҳсулотларни ем-хашак сифатида ишлатиш мумкин ёки уни саноатда қайта ишлаб спирт, елим ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш имкони мавжуд.

Хулоса шуки, қанд лавлаги экишни ва қанд ишлаб чиқаришни мустақил Ўзбекистонда кенг кўламда йўлга қўйиш кўпгина иқтисодий, ижтимоий ва экологик вазифаларни ечиш имконини беради. Бу эса давлатимизнинг жаҳон ҳамдўстлигида ўз ўрнини топишида яна бир янги қадам бўларди.

А.НУРМУҲАМЕДОВ,
қишлоқ хўжалик фанлари номзоди.

Зомин ўлкашунослик музейи ходимлари амалга оширилган қазилмалар натижасида топилган ва туман қишлоқлари аҳолисидан 3,5 мингдан зиёд экспонатлар йиғишди. Улардан кўпчилиги ноёблиги билан катта тарихий аҳамият касб этади.

Бугунги кунда музей залларидан 800 дан зиёд экспонат жой олган. Улар ўз ўлкасининг тарихи билан қизиқадиган ҳар бир инсонга ўтмишимизни акс эттирадиган ойна бўлиб хизмат қилмоқда.

СУРАТДА: музей ходимлари Сахоба Нарзиева ва Саодат Нарзиевалар.

Б. Тўраев (ЎзА) олган суратлар.

ОСИЁ ҲАКАМЛАРИ ИМТИҲОНИ

Қозоғистонда Осиё футбол конфедерацияси (ОФК) ташаббуси билан Марказий Осиё мамлакатлари ҳакамлари учун уч кунлик семинар-кенгаш бўлди.

Унда Ўзбекистондан 11 нафар ҳакам иштирок этди.

Ўтказилган амалий ва назарий машғулотларда асосий диққат-эътибор футбол қонун-қоидаларининг бир хил талқин этилишига қаратилди.

Семинарда ОФК ҳакамлар қўмитаси раиси, ФИФАнинг халқаро кенгаши аъзоси Фарруҳ Болзу иштирок этди.

(ЎзА).

Saniplast "САНИПЛАСТ"
ўзбек-исроил қўшма корхонаси хизматидан фойдаланинг!

Корхона ва ташкилотлар, хорижий фирмалар биноси ва ҳовлилари фақат бизнинг қўлимиз теккачгина ажойиб оромгоҳга айланиши мумкин.
Резиденциялар атрофидаги гулзорлар ва майсазорларга ўрнатилган
сувли салқинлатгичлар
юқори сифат билан ишлаб турибди.
Бугунгача Яман Араб Республикаси, Ўзбекистон, Қозоғистон, Туркманистон давлатлари ва бошқа бир қатор мамлакатлардаги минглаб гектар экинзорларда, пахта майдонларида, боғларда фирмамиз мутахассислари ўрнатган
ТОМЧИЛАТИБ СУҒОРИШ ТИЗИМЛАРИ

хўжаликларга экин майдонларида 50 фоизгача сувни тежаб, бир неча баробар юқори ҳосил олиш имкониятини бераяпти.
Ўйлаб кўринг, қўнғироқ қилинг, ташриф буюринг.
Тел.: (3712) 65-14-59, 65-18-5

«КамАЗ» Тошкент автомаркази «Ўзбек-Рус» қўшма корхонаси қуйидагиларни сотади:

— «КамАЗ» автомобиллари ва уларнинг исталган русумдагисини етказиб бериш:
— Япониянинг BRIDGBESTONE фирмасида тайёрланган қуйидаги ўлчамдаги автошиналар:
50х508
80х508
00х508
20х508
— ADG — CHAMPION АҚШ фирмасининг 6 ст — 1 аккумуляторлари
— «КамАЗ» автомобиллари учун эҳтиёт қисмлар
— «КамАЗ» ва бошқа исталган русумдаги автомобиллар учун каркасли ва троссли тентлар
Тўлов тури — ихтиёрий.

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри. Юнусобод даҳаси. 6-мавзе, «Қорақамиш» кўчаси — 6
тел: 24-98-22.

Ангрен шаҳридаги "Промкартонторг" очиқ турдаги акционерлик жамияти

бурма яшик, бурма картон, қоғоз гилза, қоғоздан тикилган пакет, гастроном сумкалари, КМЦ елими, идора елимлари, электр лампочкалари манжетларини сотиш имкониятига эга.

Нархи келишилади.
Ҳақи олдиндан тўланади, векселда ҳам тўлаш мумкин.

Қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилинг:
344-52 - маркетинг бўлими,
224-20 - қабулхона.

«Электртармоққурилиш» очиқ турдаги акциядорлар жамоаси бош муҳандис А. Абдираҳмоновга онаси

Нусрат ЮСУПОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент Давлат иқтисодиёт университети ректорати ва касаба уюшмаси университет профессори Қўчқор Дадабоевга онаси

Ёқутхон ДАДАБОЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ПЛЕМЕЛИТА» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси, бош раҳбар муовини, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими

Саидсафи САИДҒОЗИЕВнинг

вафоти муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлар академияси жамоаси «ПЛЕМЕЛИТА» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси директори муовини

Саидсафи САИДҒОЗИЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлар академияси жамоаси Қорақалпоғистон шоличилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори А. Қурбонбоевга онаси

Зуҳра ҚУРБОНБОЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парлам... 33-57-34;
Хатла... -07-48;
Мерос... кадриятлар 36-29-89;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Тунги муҳарририят 33-10-28.
Эълон 36-09-25, Вахтёр-33-10-60

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Э. Болиев.
Навбатчи — Р. Жумаев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001   Буюртма Г. — 0259   51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ.   Офсет усулида босилган.   Қоғоз бичими А—2   Босишга топшириш вақти— ...0   Таҳририятда ҳажми 7 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.   Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.   Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.   Бо...а топширилди — 21.30.   1 2 3 4 5 6